

Upravništvo: Ljubljana, Pucničjeva ulica 3.
Telefon št. 51-22, 51-23, 51-24
Upravništvo: Ljubljana, Pucničjeva ulica 3.
Telefon št. 51-22, 51-23, 51-24
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 4
Št. 154: Ljubljana, Pucničjeva ulica 3.
Telefon št. 51-22, 51-23, 51-24
Za izdajo: Ljubljana, Pucničjeva ulica 3.
Telefon št. 51-22, 51-23, 51-24
Za izdajo: Ljubljana, Pucničjeva ulica 3.
Telefon št. 51-22, 51-23, 51-24
Za izdajo: Ljubljana, Pucničjeva ulica 3.
Telefon št. 51-22, 51-23, 51-24

JUTRO

Izšla vsak dan razen ponedeljka
Naročnina: 12 mesecev po 18.000
za izdajo po 12.000
Uredništvo:
Ljubljana, Pucničjeva ulica 3. telefon
št. 51-22, 51-23, 51-24
Rokopisi se ne vračajo
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pub-
blicità di provenienza italiana ed estera:
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

Letalski spopadi v Egiptu

9 angleških letal sestreljenih, 35 tankov uničenih, mnogo ujetnikov

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 8. julija naslednje 771. vojno poročilo:

Na egiptovski bojišču je bil takoj in z velikimi izgubami za sovražnika odbit močan sovražni napad. Število tankov in oklopnih avtomobilov, ki so bili uničeni v akcijah preteklih dni, je naraslo na 35. Zajeti so bili več ujetnikov.

Delovanje letalstva je bilo na obeh straneh živahno. Letalstvo osi je podprlo borbo na kopnem ter je bombardiralo in obstreljevalo s strojnimi sovražne kolone, pri čemer je povzročilo številne požare, medtem ko je v ponovnih spopadih v zraku sestrelilo 9 angleških letal.

Na Malti so italijanske in nemške letalske skupine obnovile bombardiranje letalskih in pomorskih oporišč in uničile 14 britanskih letal.

Zaradi vojnih operacij večeršnjega dne se 3 naša letala niso vrnila; dve letali, ki smo jih pretekli dni označili kot pogrešani, sta se vrnila na oporišče.

Sovražnik je v noči na 8. t. m. odvrnil nekaj bomb v okolici Messine in Reggio Calabria. Ni bilo niti škode niti žrtev. Eno izmed britanskih letal, ki ga je zadelo protiletalsko topništvo, je treščilo v plamenih na tla v bližini S. Ranierija. Izmed posadke sta bila rešena in zajeta 1 oficir in 1 podoficir.

Ankara, 8. jul. s. Iz Kaira javljajo, da so v tork v zgodnjih jutranjih urah letala osi in sil preletela egiptovski prestolnico. Letala so prodira nad Kairo v smeri od Nilove delte. Poročila iz Kaira pripominjajo, da je britansko protiletalsko topništvo obstreljevalo osovinska letala.

Protiangleški izgredi v Palestini in Iraku

Ankara, 8. jul. s. Zaradi številnih novih incidentov med Zidi in Arabci v Palestini in v Iraku, so tamkajšnje britanske oblasti izdale zelo stroge odredbe, ki so hudo prizadele samo Arabce, medtem ko priznavajo Zidom nedotakljivost. Zaradi tega je arabsko prebivalstvo obeh dežel začelo izražati svoje nezadovoljstvo proti krivičnim ukrepom, naperjenim proti Arabcem, kar je priložilo do izraza v številnih javnih manifestacijah. V nekaterih krajih so se manifestacije zavzele tako vznemirjujoč obseg, da so Britanci morali poseči vmes z oroženo silo, ki se je poslužila proti demonstrantom orožja. To je zbudilo silovito reakcijo na arabski strani in so Arabci prisilili britanske agente k umiku, potem ko so jim prizadeli težke izgube.

Tudi v Egiptu kažejo britanske oblasti vedno večjo nervoznost. V Kairu in Aleksandriji je bilo izvršenih več aretacij brez pravega vzroka, medtem ko je britanska vojska oblast v bojni pred incidenti prepovedala britanskim oficirjem in vojakom posejanje javnih lokalov.

V Arhangelsk namenjen konvoj uničen

32 sovražnikovih ladij z 217.000 tonami potopljenih — Prodor med Harkovom in Kurskom razširjen

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 8. jul. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo: Prodor nemških in zavezniških čet med Harkovom in Kurskom je bil proti jugu znatno razširjen. Sovražnikovi protinapadi severovzhodno od Voroneža so bili zavrnjeni. V borbi z obkoljenimi in razpršenimi četami smo zajeli številne ujetnike in velik plen.

Severozapadno od Orla se nadaljujejo sovražnikovi napadi, ki pa so jih nemške čete vse odbile ob izdatni podpori močnih letalskih oddelkov. Na področju enega samega armadnega zbora je bilo uničenih 75 tankov.

V zaledju na področju Rževa so bile obkoljene na velikem prostoru močne sovražnikove skupine. Zaplenjenih je bilo 20 tankov.

V severnem odseku vzhodne fronte je sovražnik nadaljeval brezuspešne napade. Na visokem severu so bojna letala bombardirala letališča in oporišča na področju zaliva Kola. Potopljena je bila sovražna stražna ladja.

Kakor je bilo že objavljeno s posebnim poročilom, so letalski oddelki in podmornice napadli in po večini uničili angleško-ameriški velik in močno zavarovan konvoj. Ta konvoj je obstojal iz 38 ladij, natovorenih s tanki, letali, topovi, municijo in drugimi vojnimi potrebščinami. Namenjen je bil v Arhangelsk. Zavarovan je bil z močnimi pomorskimi silami. V tesnem sodelovanju s podmornicami so letala potopila veliko ameriško križarko in 19 tovornih ladij s skupno 112.000 br. reg. tonami, podmornice pa 9 ladij s skupno 70.400 br. reg. tonami. Pri zasledovanju ostankov konvoja so podmornice potopile 4 nadaljnje ladje s 24.700 br. reg. tonami. Tako je bilo v tem konvoju uničenih 32 sovražnikovih ladij s skupno 217.000 br. reg. tonami. Pomorska reševalna letala so našla in ujela veliko številno ameriških mornarjev.

V Egiptu so imeli Angleži pri brezuspešnih napadih na južno krilo nemško-italijanske fronte velike izgube.

Na Malti so bila pri podnevnih in nočnih napadih bombardirana letališča in pomorska oporišča. Sovražnik je izgubil v letalskih spopadih 14 letal.

Ob Rokavskem prelivu je ameriško daljnosežno topništvo obstreljevalo vojaške cilje pri Dovru. Letala so potopila sovražnikovo 10.000 tonsko ladjo, drugo ladjo enake velikosti pa so z bombami hudo poškodovali.

Letalski oddelki so v pretekli noči ponovno bombardirali luko in industrijsko področje Middleborougha. Opaženi so bili veliki požari in velika razdejavanja.

V treh dneh 200 km

Stockholm, 8. julija s. Vojaški sodelovalec lista »Afton Bladet« piše, da se nemško napredovanje v smeri proti Donu razvija s polnim uspehom. Priprava pa to novo ofenzivo je morala biti izredno skrbna, piše sodelavec tega lista, sodeč po sigurnosti in naglosti, s katero so nemške in rumunske sile v treh dneh napredovale za nad 200 km.

Nemška izvidniška letala so sovražni konvoj, sestojel iz 38 tovornih ladij, opazila prvič 2. julija. Konvoj je plul v močnem spremstvu vojnih edinic, rušilev in korvet po Severnem ledenem morju v smeri proti vzhodu. Pomikal se je počasi med ledenimi ploščami tik ob meji strnjenege polarnega ledu. Popoldne so nemška bojna letala izvršila svoj prvi napad. Čeprav so sovražnikove vojne ladje v spremstvu konvoja napadle proti napadajočim nemškim letalom močan ogenj protiletalskega topništva in ladijskega topništva in dasi je v zaščito konvoja krožilo v zraku več sovražnih letal, so nemška bojna letala prodrla sovražnikovo zaporo. Že v prvi fazi napada je bil tovorni parnik, plovček ob strani konvoja, tako hudo zadet, da se je ustavil izven zaščitnega pasu. Na terenu ostala nemška izvidniška letala so kasneje opazovala, kako se je ta parnik po hudih eksplozijah potopil.

Tudi 3. julija so nemška izvidniška letala navzlic slabemu vremenu ostala v stiku s sovražnikovim konvojem. Ko se je 4. julija zvečer vreme zboljšalo, so nemška letala izkoristila ugodne pogoje za ponovni napad na konvoj. Ob 20.35 zvečer so bile prve sovražnikove ladje, ki so plule v petih skupinah, napadene v bližini Medvedjega otoka. V višini le 80 m nad vodno gladino so napadla nemška letala v več zaporednih valovih. Že čez nekaj minut se je razkrala sovražnikova trgovska ladja, ki je bila težko zadeta od dveh letalskih bomb, ter izginila v morju. Ladje so sedaj skušale z menjavanjem smeri uti nemškim letalcem, toda navzile temu manevru so bili zadeti še trije nadaljnji s tanki in municijo natovoreni parniki s skupno 21.000 tonami, ki so se v plamenih potopili med blodečimi ledenimi ploščami. V teku tega napada je bilo nadaljnjih 11 tovornih ladij s skupno nad 50.000 tonami tako hudo poškodovanih, da so deloma močno nagnjene na stran, deloma pa z ognjem na krovu ostale za konvojem ter postale nato plen nemških podmornic. Več transportnih parnikov so posadke zapustile še to noč in so poslej brez krmarja blodili po Barentskem morju.

in pričele že izvajati prošle žep, kakršne so Rusi imeli priliko poznati že večkrat v tej vojni. To so žepi, v katerih so obkoljene sovjetske sile končno vedno sistematično uničene. Če se bo Nemcem s pomočjo klina v sovjetsko fronto proti Volgi posrečilo odrezati važne prometne proge takoj za fronto, zaključuje dopisnik, bo usoda Timošenkovi armadi zapečaten.

Sodelovanje madžarskih čet

Budimpešta, 8. julija. s. Po vesteh iz pooblaščenih vojaških virov se ofenzivne operacije nemških in zavezniških čet na vzhodni fronti redno nadaljujejo in razvijajo. Ofenzivni prodor nemških in zavezniških čet v prostoru med Harkovom, Kurskom in Donom se po uničenju sovražnega odpora nadaljuje z vedno večjo silo. Madžarski vojaški krogi nočejo iz razumljivih razlogov navajati zavzetih krajev in krajev, kjer je bitka v polnem razvoju. Vendar se podčrtava, da je kretanje madžarskih čet v organskem odnosu s kretanjem nemških čet in da se je zvezo z nemškimi oklopnimi in motoriziranimi enicami v preteklih dneh pričela odločilna faza v zmagovitem izvajanju načrta vrhovnega nemškega poveljstva. Vsi polkusi Sovjetov v preteklih dneh, da bi se umaknili iz jeklenih kleščam, ki se čedalje bolj stiskajo, izjavljajo v pooblaščenih vojaških krogih, so se izjavili sprčo smrtonosnega ognja nemškega in madžarskega topništva ter avtomatskega orožja. V teh velikih ofenzivnih operacijah sodelujejo madžarske čete skoraj v celoti in hrabro prispevajo v uničevalni bitki z obkoljenimi sovražnimi kolonami. Zmagovite borbe, v katerih sodelujejo tudi madžarske čete, so v teku v rasu Dona, kjer skušajo Sovjeti zamaš bokitati prehode čez istolimensko reko.

S finskega bojišča

Helsinki, 8. jul. d. Večerajšnje finsko vojno poročilo javlja, da je bilo na karelskem bojišču živahno delovanje topništva in metalcev min. Pri tej priliki je bilo uničenih 8 sovjetskih bunkerjev. Tudi na Aunuski ozini so se vojaške operacije ojačile. V zapadnem odseku je sovražnik s podporo topništva in metalcev min izvršil močan napad, ki pa je bil odbit. V srednjem odseku finskega bojišča je finsko topništvo uničilo nekaj nadaljnjih sovjetskih bunkerjev in povzročilo eksplozijo v nasprotijemnem municijskem skladišču. Na področju pri jezeru Ruka je finsko topništvo uspešno obstreljevalo sovražnikove podzemne postojanke in utrdbe.

Topovsko obstreljevanje Petrograda

Berlin, 8. julija d. Sovjetska poročila, da so v ponedeljek nemški daljnostrelni topovi obstreljevali Petrograd, označujejo v nemških vojaških krogih kot netočno slikanje položaja. V resnici je streljalo nemško težko topništvo in sicer z dobrim učinkom na tovarne Kirov ter na neko tekstilno tovarno v Petrogradu.

Kako je bil uničen angleško-ameriški konvoj

Velik uspeh nemškega letalstva

Berlin, 8. jul. d. O potopitvi 192.000 ton trgovskega brodovja v konvoju, ki je bil na poti v Murmansk in ki je bila že predmet posebne nemške vojnega poročila, je snodi vrhovno nemško vojno poveljstvo objavilo še naslednje podrobnosti:

Nemška izvidniška letala so sovražni konvoj, sestojel iz 38 tovornih ladij, opazila prvič 2. julija. Konvoj je plul v močnem spremstvu vojnih edinic, rušilev in korvet po Severnem ledenem morju v smeri proti vzhodu. Pomikal se je počasi med ledenimi ploščami tik ob meji strnjenege polarnega ledu. Popoldne so nemška bojna letala izvršila svoj prvi napad. Čeprav so sovražnikove vojne ladje v spremstvu konvoja napadle proti napadajočim nemškim letalom močan ogenj protiletalskega topništva in ladijskega topništva in dasi je v zaščito konvoja krožilo v zraku več sovražnih letal, so nemška bojna letala prodrla sovražnikovo zaporo. Že v prvi fazi napada je bil tovorni parnik, plovček ob strani konvoja, tako hudo zadet, da se je ustavil izven zaščitnega pasu. Na terenu ostala nemška izvidniška letala so kasneje opazovala, kako se je ta parnik po hudih eksplozijah potopil.

Tudi 3. julija so nemška izvidniška letala navzlic slabemu vremenu ostala v stiku s sovražnikovim konvojem. Ko se je 4. julija zvečer vreme zboljšalo, so nemška letala izkoristila ugodne pogoje za ponovni napad na konvoj. Ob 20.35 zvečer so bile prve sovražnikove ladje, ki so plule v petih skupinah, napadene v bližini Medvedjega otoka. V višini le 80 m nad vodno gladino so napadla nemška letala v več zaporednih valovih. Že čez nekaj minut se je razkrala sovražnikova trgovska ladja, ki je bila težko zadeta od dveh letalskih bomb, ter izginila v morju. Ladje so sedaj skušale z menjavanjem smeri uti nemškim letalcem, toda navzile temu manevru so bili zadeti še trije nadaljnji s tanki in municijo natovoreni parniki s skupno 21.000 tonami, ki so se v plamenih potopili med blodečimi ledenimi ploščami. V teku tega napada je bilo nadaljnjih 11 tovornih ladij s skupno nad 50.000 tonami tako hudo poškodovanih, da so deloma močno nagnjene na stran, deloma pa z ognjem na krovu ostale za konvojem ter postale nato plen nemških podmornic. Več transportnih parnikov so posadke zapustile še to noč in so poslej brez krmarja blodili po Barentskem morju.

Dne 5. julija je sledil najbolj uničujoč udarec nemškega letalstva na sovražni konvoj, ki se je ta čas pomikal raztegnjen v dolžino kakih 300 km. Spreduje ladje so bile oddaljene približno 700 km severno od Murmanska. Konvoj je še zmerom plul ob robu strnjenege ledenega pasu. Z raztegnjen konvoju na dolžino 300 km je nasprotnik upal, da se bodo morda vsaj posamezne ladje še lahko prebile proti vzhodu. Nemško letalstvo je napadlo 5. julija popoldne in med tem napadom, ki se je razvil na zelo prostranem terenu, je bilo uničenih nadaljnjih 8 tovornih parnikov, zadetih od bomb, ki so jih nanje v strmoglavnem, odnosno v nizkem poletu odvrkla nemška bojna letala tipa »JU 88«. Dve trgovski ladji s skupaj 14.000 tonami sta bili tako hudo poškodovani, da se je posadka umaknila na reševalne čolne ter ladje prepustila usodi. Med tem napadom so nemška bojna letala potopila še eno težko ameriško križarko.

Dne 6. julija zjutraj so piloti opazovali, kako so med ledenimi skladi široko raztrosene plule po morju razbitine preostalih ladij, zapuščenih od posadk, ter kazale pot konvoja, ki se je skušal skozi napade nemškega letalstva in podmornic rešiti proti vzhodu. Nemška reševalna letala so potegnili iz morja več ameriških mornarjev, ki so bili oddani v ujetništvo. Ob 7. zjutraj so nemška letala izvršila nov napad na ostanke razbitine velikega konvoja. Pri tej priliki so uničila še en z letali natovoreni transportni parnik, nadaljnji tovorni parnik 7000 ton pa zadela na kljuno in na krmilu tako hudo, da se je kmalu s požarom na krovu potopil. Tako so letalske sile generala Stumpha uničile v teh napadih 19 sovražnikovih transportnih ladij s skupaj 122.000 br. reg. tonami. Razdiralno delo so dokončale nemške podmornice, ki so potopile nadaljnjih 9 parnikov s 70.400 tonami. Ugotoviti je bilo mogoče imena 6 parnikov.

Nevarna plovba po Severnem ledenem morju

Berlin, 8. julija s. »Völkischer Beobachter« je objavil zanimiv dopis o delovanju nemškega letalstva v arktičnih vodah. List piše med drugim:

Problem oskrbe po poti preko Murmanska, ki postaja od dne do dne bolj resen za Britance, predvsem pa za boljševike, zahteva od nemškega letalstva stalno in

brezpogojno poseganje povsem agresivnega značaja. Kakor znano, je bil pred nekaj tedni napaden velik angleško-ameriški konvoj na poti proti Murmansk, ki so ga naše letalske skupine držale brez prestanka v šahu celih 5 dni. Konvoj je bil sestavljen iz najmanj 50 trgovskih ladij, ki jih je spremljalo 25 vojnih edinic. Kakor je bilo že javljeno, je bilo najmanj polovico tega konvoja uničenega. Morje je bilo bodesedno pokrito z ostanki uničenega ladjevja in vojnih potrebščin, saj je bilo potopljenih najmanj 100.000 ton za sovražnika prekoristnih potrebščin.

Dnevno povelje letalskega poveljnika posadkam, ki so se udeležile te akcije, pravi: Letalsko bitko na Severnem ledenem morju smo dobili. Borba je bila sicer huda, toda uspehi so bili ogromnega pomena za vodstvo operacij na vzhodnem bojišču.

Akcijski radij nemških bombnikov na tem področju je zelo velik, pripominja dopisnik, kajti razširja se od islandskih vod do sovjetskih obal. Sovražnik je doslej skušal prebiti to črto samo vsakih štiri ali pet tednov. Seveda je bil vselej lova naših letal in naših podmornic na sovražnika zelo sedit, kakor so dopuščale vremenske okoliščine. Nemška bojna letala, ki so odletala z oporišč na Norveškem in Finskem, so vzela na piko predvsem trgovske ladje, ne mence se toliko za ladje v spremstvu. Res je sicer, da se Britanci niso doslej posluževali za spremstvo konvojov, namenjenih v Rusijo, niti nosilci letal, niti bojnih ladij, vendar pa konvoje ščitijo pomembne površinske edince kakor n. pr. težke križarke in manjše torpedovke. Zato naš sovražnik vselej sprejme s silovitim ognjem, kadar koli skušamo napasti tak konvoj. Protiletalsko topništvo, ki je razmeščeno na ladijskih konvojih, začne takoj spuščati pravi orkan ognja. Tudi trgovske ladje so namreč oborožene in se lahko branijo tudi na velike razdalje. Uročitvati je nadalje treba, da ti konvoji lahko plovijo ob začetku napada s povprečno brzino 10 do 12 morskih milj na uro, kar je izredna hitrost za ladje, ki plovijo v konvoju.

Vse to na strmoglavcevega tipa »JU 88« ne odvrača od borbe in neutrudljivo meče na ladje v konvoju z matematično točnostjo svoje strahovite bombe. Tudi ob priliki poslednjega napada na konvoj, ki je sicer prispel v Murmansk, ki pa smo ga zasledovali 4 dni, so bili uspehi zelo vidni. Kajti na vsem bližnjem morskem področju ni bilo videti drugega kakor plavajoče ostanke ladij. Konvoj je popolnoma zdecimiran prispel v Murmansk, kjer pa se letalski napadi nanj niso še končali. Kolikšne so angleške izgube tonaje, najbolj zgovorno potrjuje dejstvo, da pošilja sovjetsko poveljstvo iz Murmanska in Arhangelska stalno prazne trgovske ladje, da bi nudili s tem Angležem možnost izkoristiti tonaje, ki jim primanjkuje. Te ruske ladje ki pristajajo v pristaniščih z Islandije, se nato vračajo, natovorene z vojnimi potrebščinami. V spremstvu so običajno dve težki in dve lažji križarki ter kakih 10 do 12 rušilev in najmanj toliko brzih korvetnih ladij, ki so močno oborožene s protiletalskimi baterijami. Navzile temu mogočemu spremstvu pa prihajajo konvoji v Murmansk močno zdecimirani ali pa sploh ne dosepejo na cilj, kakor pričajo podatki nemških uradnih vojnih poročil.

Napad na angleške ladje pri otoku Wight

Berlin, 8. julija d. Snodi je nemško vrhovno vojno poveljstvo objavilo poročilo o pomembnem uspehu, ki so ga lahki nemški bombniki dosegli 7. julija v zgodnjih jutranjih urah v borbi proti sovražnikovim plovbi v angleškem vodovju. Na patrolnem poletu so nemška letala zapadno od otoka Wight opazila zbiranje večjega števila sovražnikovih trgovskih ladij, med katerimi sta bila tudi dva parnika po 10.000 ton. Sovražne ladje so imele v obrambne svrhe navezanih nad seboj več zapornih balonov, navzile tem varnostnim ukrepom pa so nemška letala ob 6.10 napadla nasprotnikovo ladjevje. Enega izmed parnikov na sidru je zadela bomba težkega kalibra prav v sredino trupa. Sledile so eksplozije na ladiji in druge eksplozije ob njenih bokih. Eksplozije so na krovu povzročile veliko razdejavanje. Nadaljnji parnik sta zadeli dve težijski bombi na krmi ter sta zadeli dve potapljeni. Nemško letalstvo je izvršilo napad tako nepričakovano, da je sovražnik pričel streljati s protiletalskim orožjem na ladijah ter s protiletalskimi baterijami na obali šele potem, ko so nemška letala že skoraj končala svoje delo ter se pripravljala na odhod. Nemška letala so se zaradi tega brez poškodb vrnila na svoja oporišča.

Veliki vojni stroški Anglije in Amerike

Lizbona, 8. julija s. Vojna letala Anglijo 15 milijonov funtov; na dan, Zedinjene države pa 36 milijonov funtov na dan. Po mnenju finančnih krogov v Londonu in v Washingtonu se bodo ti stroški pred koncem leta bržkone podvojili. Poslednji dogodki v Libiji in Egiptu so zaradi svojega neposrednega vpliva na londonsko in kairsko borzo povzročili znatne izgube borznih spekulativov.

Zopet nova portugalska ojačenja na Azorih

Lizbona, 8. julija d. Danes odpotujejo iz Lizbone na Azorske otočje nadaljnji kontingenti portugalskih čet za ojačenje tamnih posadk. Odhajajoče čete pripadajo specialno izveženim enicam.

Predsednik turške vlade dr. Sajdam umrl

V Carigradu, kjer se je mudil na dopustu, ga je ponoči zadela srčna kap

Carigrad, 8. julija d. V hotelu »Palace« v Carigradu je večeraj kratko po ponoči nenadoma umrl turški ministrski predsednik dr. Refik Sajdam, zadela ga je srčna kap.

Pokojsnik je šele pretekli teden dospel v Carigrad na krajši dopust in je nameraval čas izrabiti za razne važne razgovore. Še večeraj je ministrski predsednik z raznimi odgovornimi funkcionarji in zastopniki pristojnih ministrstev razpravljal o vprašanjih prehrane mesta Carigrada. Nič ni kazalo, da z zdravjem pokojnega ministrskega predsednika ne bi bilo vse v redu. Zvečer se je dr. Sajdam udeležil še večerje, prirejene v mestni poglavarski palači. Odtod se je okrog polnoči vrnil v svoj hotel. Neka trenutkov kasneje ga je obšla nenadna slabost. Poklicali so zdravnika, ki pa dr. Sajdamu ni mogel več pomagati. Podlegel je srčni kapi.

Carigrad, 8. julija d. Nenadna smrt turškega ministrskega predsednika dr. Refika Sajdama je prišla popolnoma nepričakovano in je povsod povzročila globok vtisk. Pokojnik Sajdam je bil prav zadnje dni svojega bivanja v Carigradu posebno delaven in je v tork prisostvoval konferenci, ki je trajala celih 10 ur.

Kakor javljajo iz Ankare, je predsednik turške republike Ineni pozval notranjega ministra Šikrija Tuzerja, da prevzame začasno vodstvo poslov ministrskega predsednika. Svoječasno so kot možnega naslednika pokojnega Refika Sajdama smatrali sedanega zunanjega ministra Saradzogla, v katerega je imel pokojnik posebno zaupanje.

Dr. Refik Sajdam je bil rojen 1.1881 v Carigradu. Po končani medicinski študiji na carigradski univerzi je odpotoval v Nemčijo, da bi se še bolj izobrazil v svoji stroki. Kot zdravnik in pozneje kot profesor za notranje bolezni si je pridobil v Turčiji velik sloves. Ministrski predsednik Mustafa Izmet paša, kasnejši Izmet Ineni, ga je pozval v vlado kot ministra za zdravstvo in socialno skrbstvo. Kot tak si je pridobil velike zasluge v delu za zdravstveno povzdigo prebivalstva v Turčiji. Ko je sestavljal v oktobru 1.1937 vlado Celal Bajar, je izstopil iz vlade kot njen najstarejši član, ostal pa je še nadalje v parlamentu kot poslanec Carigrada. V drugi vladi Celala Bajarja je prevzel notranje ministrstvo. Ko je Celal Bajar odstopil po sklepu velike narodne skupščine, mu je dne 25. januarja 1.1939 predsednik republike Izmet Ineni poveril predstvo vlade, ki se mu je posrečila še istega dne. Na delu vlade je ostal do svoje nenadne smrti.

Angleške in kitajske izgube v Birmi

Tokio, 8. jul. (Domei). S pristojne japonske vojaške strani so bile danes objavljene zaključne številke v bojih za Birmo. Iz teh podatkov je razvidno, da so od pričetka velike vzhodno-azijske vojne pa do 31. maja izgubile angleške in kitajske čete na bojiščih v Birmi 24.000 moč. Celotne japonske izgube so znašale v istem razloju in na istem vojnem področju 1281 padlih in 3156 ranjenih. V japonskih statističnih podatkih se kombinirane operacije v Birmi in v kitajski pokrajini Juman dele v dve fazi, od katerih se prva razteza od 8. decembra lani do 10. marca letošnjega leta, druga pa od 11. marca do 31. maja. V prvi polovici borbe za Birmo je izgubil sovražnik 5500 moč, v drugi polovici pa 19.000 moč, tako da znašajo celotne izgube angleških in kitajskih čet 24.600 moč, samo padlih. Razen tega je bilo v prvi fazi operacij ujetih 1986 angleških in kitajskih vojakov, v drugi fazi pa 2304, torej skupno 4290.

Čangkajskovo odposlanstvo v Londonu

Lizbona, 8. julija s. Te dni pričakujejo v Londonu prihod posebnega odposlanstva Čangkajskove vlade, ki že dalje časa roma po zavezniških državah, da bi izprosil pomoči. V odposlanstvu so zastopniki vojske, politiki in gospodarstveniki, ki imajo nalogo, prikazati zaveznikom nujno potrebo Čangkajskove Kitajske, da dobi čim prej čim več vojnih potrebščin. Istočasno in iz istih razlogov se neko drugo kitajsko odposlanstvo mudi v Avstraliji, da bi od tam dobilo kako vojno dobavo, čeprav je tudi avstralska celina sama močno ogrožena. Čungkingški odposlanci so izjavili v Canberbi, da bi Kitajska za zmago potrebovala najmanj 500 bombnikov in enako število lovcev.

Vojna na Kitajskem

Tokio, 8. jul. (Domei). Z nekega japonskega oporišča na centralnem kitajskem bojišču javlja vojni dopisnik lista »Asahie«, da so večeraj japonska letala učinkovito napadla mesto Kienov v kitajski pokrajini Fukien. Mesto Kienov leži približno 200 km južno od Jušanika. Poročilo »Asahievega« dopisnika pravi, da je bil letalski napad osredotočen v prvi vrsti na letališče pri Kienovu, kjer so eksplozije japonskih bomb povzročile veliko razdejavanje.

Skrb ameriške javnosti za Aleute

Stockholm, 8. jul. s. Kakor doznava newyorški dopisnik lista »Afton Tidning«, se v ameriški javnosti pojavlja vedno večje nezadovoljstvo proti vladi, ki že nekaj časa ne objavlja nikakih vesti o položaju na Aleutskem otočju.

Vest, da so se v neki luhi na Aleutskem otočju izkrcale japonske čete, je znatno potlačila navdušenje ameriškega ljudstva, kakor se je opazilo celo na sam praznik ameriške neodvisnosti. List »New York Times«, ki je tolačil to nezadovoljstvo, je zapisal med drugim, da ameriška javnost ne razume, kako je mogel ostati položaj na Aleutskem otočju toliko dni nespremenjen. Dejstvo je, da so Japonci postopali dela ameriškega ozemlja na Aleutskem otočju in ameriške oborožene sile jih niso doslej mogle preprečiti. Sleherno umikanje bi tu moglo postati usodno, kajti zavdati se moramo, da bo vsak dan pasivnega zadržanja na Aleutskem otočju pomenil izredno korist za nasprotnike.

List »World Telegraph« pripominja, da si branilci Aleutskega otočja delajo neprimerno manj utvar kakor politični in vojaški voditelji v Washingtonu.

Svečana izročitev odlikovanj zaslužnim borcem na vzhodni fronti

Z vzhodne fronte, 8. julija s. (Poročilo posebnega dopisnika agencije Stetani.) Na področju blizu razmetitve italijanskega ekspedicijskega zbora v Rusiji so bili odlikovani oficirji, podoficirji in vojniki, ki so sodelovali od meseca februarja v operacijah, ki so se zaključile z zmago pri Harkovu. V obsežnem četverkotniku, obstoječem iz konjenice, topništva, metalcev, plamenov, tankovcev in s skupinami novarske konjenice in skupine San Giorgio pod poveljstvom generala Barba so bili postrojeni oficirji in vojniki, ki jim je bilo nameneno odlikovanje za hrabrost. General Messe, poveljnik italijanskega ekspedicijskega zbora v Rusiji, je nagovoril hrabre borce. Omenjajoč v kratkem in učinkovitem pregledu junštva skupin specialistov v zvezi in sodelovanju z nemškimi zavezni-

ki na odseku, kjer so pritiskale močnejše in bojevitije boljševiške sile, je poveljeval živlost in odrekanje teh oddelkov. Po štirih mesecih boja in žrtvah od najkrušeje zime do pomladi je neokrnjeni napadalni duh naših mož omogočil hraber prispevek k dokončnim operacijam v bitki pri Harkovu. General Messe je potem omenil junštva naših vojakov in sposobnost poveljnikov, ki so jasen znak ne samo visokih kreposti naših borcev, temveč tudi duha, s katerim se posveča v skupnem žrtvovanju globoke solidarnosti zveze z nemškimi narodom. General je zaključil s povzdignjenimi Nj. Vel. Kralju in Cesarju ter Duceju, nakar so bile prečitane motivacije za posamezna odlikovanja, nato pa so bila odlikovanja izročena borcem.

Vedno večje angleške zadrege

Iskanje novih sredstev za zaščito angleških konvojov

Berlin, 8. jul. Kakor znano, je šef angleške laburistične stranke Greenwood predložil spodnji zbornici interpelacijo, v kateri zahteva, naj vlada čim prej poda jasno izjavo glede dejanskega izgub trgovskega brodovlja, kakor tudi glede sredstev, s katerimi naj se izgube nadomestijo, in sredstev, s katerimi naj se uspešno vodi borba proti podmornicam in letalom osi.

Kakor poročajo nevtralni opazovalci iz Londona, je bila ta interpelacija že v razpravi, vendar ne javno. Churchill je baje Greenwoodu sporočil, da bo mogoče o tej interpelaciji razpravljati v parlamentu šele po sedanjih kritičnih fazi vojne. Za sedaj nocoje pristojne oblasti podajati nikakih številok o izgubljenih tonah, niti ne samo delnih. Glede obrambnih sredstev je dovolj, ako javnost ve, da se to vprašanje proučuje in da je bila z uspehom preizkušena naprava, s katero je mogoče na znatne razdalje ugotoviti navzočnost sovražne podmornice. Glede obrambe pred sovražnimi letalskimi silami pa je rečeno, da bo vsak konvoj razpolagal s posebnimi matičnimi ladnjami za lovska letala, ako že ne s praviimi nosilkami letal. Glavno je, da vsaj del vojnih potrebščin prispe na svoje mesto in sicer, kakor poudarja agencija »Exchange Telegraph«, čim prej. Nadalje je nujno potrebno, da se vrzeli, ki jih povzroča nemško orožje, vsaj delno zamaše tako v Afriki kakor v Rusiji. Samo po tej poti bo mogoče sovražnika istočasno premagati na dveh bojiščih, na kopnem in na morju.

V Berlinu pripominjajo, da je londonska oficiozna agencija s tem nehoti izdala resnico, ki jo je v ostalem najbolj učinkovito obeležilo večerajšnje uradno nemško vojno poročilo skupno z izrednim komunističnim Hitlerjevega glavnega stana. Med tem ko namreč na vzhodu granate in bombe uničujejo na stotine tankov, topov in drugega orožja, so na Severnem ledenem morju torpedi in bombe potopili več deset ladij, ki so prevalele na stotine tankov, topov in drugega orožja, torej potrebščin, ki naj bi zamašile vrzeli, ki jih mora Stalin ugotavljati. Vendar pa ni nobene stvari brez tolažbe: oni, ki je odgovoren za vodstvo protipodmorniške in protiletalske vojne, je dal namreč nalog neki osebi, katere ime se ne izdaja, naj takoj odpotuje iz Londona v Washington, da bi se o tem razgovarjal z ameriškim tovarišem. Zdi se, da je ta skrivnostna angleška oseba odnesla s seboj »senzacionalen načrt«. Gre najbrže za novo Kolumbovo jajce. Ker osme podmornice in letala napadajo predvsem trgovske ladje, ne menijo se toliko za ladje v spremstvu, naj bi odšle prevalele vojne potrebščin predvsem bojne enice, med tem ko naj bi stare trgovske ladje služile samo za tarčo. To odkritje je treba pripisati nekemu ameriškemum humorističnemu listu, ki je morda nehoti sugeriral tajništveni osebi, ki potuje v Washington to idejo.

Dejstvo je, da bi se anglosaški konvoj pred dnevi lahko izognil katastrofi, ako bi

se bil poslužil tega načrta. Tedaj je namreč bila potopljena samo ena ladja v spremstvu in sicer križarka. Ako bi ladje v spremstvu vozile tudi vojne potrebšchine, bi lahko vse prišle na svoj cilj, namestu tega pa so bile potopljene vse trgovske ladje, ki so vozile na stotine topov, avtomobilov, letal in tudi milijone ton živeža. Katastrofa se je pripetila prav v trenutku, ko je sovjetska vojska tik pred novim nepopravljivim porazom. O zadnjem konvoju se doznavajo še to, da je vozil predvsem težke ameriške tanke, ki jih trenutno Rusija najbolj potrebuje. In prav ta konvoj je skoro z vsem tovorom šel pod vodo. V Berlinu poudarjajo, da je treba smatrati tudi poskodovane parnike za izgubljene. V poučnem krogu smatrajo za verjetno, da se bodo Anglosasi zaradi najnovejše katastrofe odrekli nadaljnjemu pošiljanju vojnih potrebščin v Rusijo po tej poti. Po mnenju lista »Nachtausgabe« bo sedaj nemško napredovanje na področju ob Donu tem hitrejši, kajti sovjetski vojski primanjkuje predvsem težkih tankov, brez katerih se ne more uspešno upirati nemškemu pritisku.

Razume se samo po sebi, da smatra britanska propaganda sovjetski umik pri Donu za običajni strateški umik, vendar pa nekateri listi med njimi »Times«, ki je označil leto 1942 kot leto končne odločitve, ne prikrivajo svoje zaskrbljenosti zaradi razvoja dogodkov na vzhodnem bojišču. Tako piše »Times« med drugim: Na področju pri Donu je nastal zelo nevaran položaj, ki bo utegnil več tednov zbuhati zaskrbljenost prijateljev Sovjetske zveze. Ker se je pa list skoro ustrašil te preveč odkrite izpovedi, jo je takoj nato skušal ublažiti s pripombo, da je sovjetsko vrhovno poveljništvo bilo že v naprej pripravljeno na izgubo določenega ozemlja. »Nachtausgabe« pa pripominja, da je prav list »Times« pred dobrim tednom zapisal, da je mogoče v najkrajšem času pričakovati prejel velik sovjetski napad kakor pa nemško ofenzivo na vzhodnem bojišču. In agencija Reuters, ki je pred nekaj dnevi drtila, da bi izguba Voroneža lahko imela daljnosežne posledice, ker bi prekinila železniške zveze med Moskvo in jugom, kar naenkrat izjavlja, da vsega tega ni treba smatrati za preveč tragično. Na drugi strani pa londonski radio priznava, da se je Nemcem posrečilo prebiti sovjetske obrambne črte, čeprav seveda takoj pripominja, da gre očitno pri tem za »strateško slepilo« maršala Timošenka. Maršal Timošenko, pravi londonski radio, pripravlja baje Nemcem samo past.

Berlinski listi beležijo vse te izmišljotine britanske propagande, ki zelo spominjajo na one iz leta lanskega poletja. Glasilo nemških oboroženih sil pripominja: Za nas je važno samo to, da smo istočasno zabeležili velik napredek v operacijah na vzhodu in uničenje največjega konvoja, kar jih je doslej sploh plulo preko arktičnega čkana. Nobenega dvoma ni, da predstavlja vse to izjemni uspeh za nemško strategijo. Boljšega si pač ne moremo želeli. (Piccolo.)

Obnova komunistične stranke v Indiji

Berlin, 8. julija d. V torkovski jutranji izdaji navaja »Völkischer Beobachter« odredbo indijskega podkralja terda Lindithgowa, s katero je bila zopet dovoljena komunistična stranka z vsemi podorganizacijami v 11 pokrajinah Britanske Indije. Hkrati s to uredbi so bili ustavljeni vsi postopki proti komunističnemu udejstvovanju in bodo komunistični kazenci izpuščeni iz zaporov. »Völkischer Beobachter« pravi v svojem komentarju: »Do čim polnijo zapore vodilne osebnosti vseindijske nacionalnega kongresa, ki so se izrekli proti sodelovanju Indije v vojni na korist indijskega tlačitelja, kar velja po samovoljno l. 1939 izdanih zakonih indijskega podkralja kot najhujša pregreha, se obenem po zaslugi plutokratsko-boljševiške zveze zopet dovoljuje obstoj komunistične stranke. Ta stranka je bila v Indiji prepovedana l. 1935, ker so moskovski agenti razvijali zelo nezaželeno delavnost med obubožno nepismeno množico 390-milijonskega indijskega prebivalstva. Prepoved je bila tedaj izdana tudi zaradi tega, ker sta tako London kakor tudi New Delhi že od nekdaj videla v Moskvi najnevarnejšega nasprotnika britanskega gospodstva nad Indijo, danes pa je Anglija tako v škripcih, da si ne more več dovoliti neizpolnjevanja moskovskih želja. S tem so se v Indiji zopet odprle vrata razkroju, ki je bil l. 1935 zaključen. To vsekakor predstavlja zaključje »Völkischer Beobachter«, zelo kasen uspeh« misije Stalinovega prijatelja Crippea v New Delhiju.

Poziv indijske vlade emigrantom

Bangkok, 8. jul. d. Iz New Delhija v Indiji se je zvedelo, da je indijska vlada večeraj izdala odlok, ki poziva vse indijske emigrante na Kitajskem, v Birni, Nepalu in na ozemlju Nizozemske Vzhodne Indije, da se prijavijo indijskim vojaškim oblastem, da bodo uvrščeni v službo narodne obrambe. Poziv velja vsem indijskim emigrantom v starosti pod 50 let, ki imajo izobrazbo v kakršnem koli tehničnem poklicu.

Tečajnikom Instituta za italijansko kulturo

Ljubljana, 8. julija.

Institut za italijansko kulturo obvešča tečajnike, ki so napravili izpit v mesecu juniju, da bodo osebo pismeno obveščeni, kdaj bodo prejeli zadnje diplome. Kdor pa medtem potrebuje začasno izpričevalo, ga lahko zahteva od vodstva zavoda.

Požar v ameriških zrakoplovnih hangarjih

Ljubljana, 8. jul. d. Iz Akrona v Zedinjenih državah javljajo, da je v noči med torkom in sredo izbruhnil požar v ogromnih letalskih hangarjih, ki so služili za spravljanje vodljivih zrakoplovov ameriške družbe Goodyear. Hangarji, ki jih je zajel požar, so bili največji na svetu. Gaststvu je uspelo po dolgi prizadevanjih požar omejiti. Poročilo iz Akrona pravi, da ni ugotovljen obseg povzročene škode niti ne vzrok požarne katastrofe. Pogoreli hangarji so svojočasno služili za shrambo obeh ogromnih ameriških vodljivih zrakoplovov »Akrona« in »Macoma«.

Na Karaibskem morju potopljene ladje

Ljubljana, 8. jul. d. Iz Washingtona javljajo, da je ameriško mornariško ministrstvo objavilo snoop potopitev nadaljnjih dveh zavezniških trgovskih ladij manjšega obsega. En parnik je bil angleški, drugi pa norveški, zaposlen v angleški službi. Oba parnika sta bila potopljena na Karaibskem morju in so se preživelci člani posadke rešili tudi v neko sosedno luko. Kasneje je ameriško mornariško ministrstvo objavilo drugo poročilo, ki pravi, da so bili potopljeni na Karaibskem morju trije parniki in sicer 1 ameriški, 1 angleški in 1 norveški.

Argentinski predsednik proti vojnim hujskačem

Buenos Aires, 8. jul. s. Predsednik argentinske republike Castillo je prvič, odkar je prvzel posle državnega šefa, javno govoril o priliki tradicionalnega banketa na čast vojski in mornarici, ki ga v Buenos Airesu priredijo vsako leto pred argentinskimi državnimi prazniki 9. julija. V svojem govoru je Castillo najprej opozoril javnost na delovanje nekaterih vojnohujskaških krogov, ki pol krinko obrambe demokratskih idealov skušajo zaneseti zmedo v duhove, nato pa je pripomnil: Ti vojni hujskači naj se le gredo borit, ako hočejo, na strani tako zvanih demokratov, vendar ne bom nikdar dovolil, da bi se izjavjal kakršnekoli pritisk na vlado z zbujanjem nemirov v namenu, da bi se vplivalo na javno mnenje. Narod naj ve, da bo prva skrb vlade, da ohrani nedotaknjeno nacionalno čast. Navzlic korektnosti naše zunanje politike se je položaj močno spremenil. V času vseameriške konference v Rio de Janeiru smo branili plemeniti ideal miru v duhu mednarodnih postav. Argentina namerava spoštovati te postavbe, a zahteva tudi, da se spoštujejo njeni interesi. Bili smo privrženci miru po svoji tradiciji, toda naš pacifizem je bil vedno ustvarjal in ni niti najmanj izhajal iz strahu pred vojno. Vseameriška zamisel je nastala kot mirovna doktrina, da bi zagotovila bratstvo vseh narodov ameriškega kontinenta. Vseh koncu je Castillo izjavil: Ne smem prikriti, da je postal položaj zelo težaven in da bi mogli nadaljnji dogodki povzročiti kak neprijetno presenečenje, toda prav v teh trenutkih zmede obrača država svoje poglede v polnem zaupanju na svojo vojsko in svojo mornarico.

Washingtonski pritisk na Južno Ameriko

Buenos Aires, 8. julija s. Washington izvaja vedno hujski pritisk na države južne in srednje Amerike, da bi poostrele ukrepe proti italijanskim in nemškim tvrdkam na lastnem ozemlju z vključevanjem teh trdvd v znane črne sezname in tudi z razlastitvijo. Severnoameriška vlada zahteva med drugim, naj se italijanski in nemški lastniki trdvd zamenjajo z Američani ali Angličji. V Washingtonu se je v ta namen sestala posebna konferenca zastopnikov vseh republik novega kontinenta, da prouči ta vprašanja.

Črnci rešujejo Ameriko

Rim, 8. jul. s. Ze nekaj časa sem se opazila v Zedinjenih državah značilen razvoj v postopanju s črnci. Znano je, kakšna je bila usoda pripadnikov tega plemena v Zedinjenih državah, kjer je bilo črncu prepovedano skoro sleherni udejstvovanje, zaradi vedno večjih vojnih skrbi pa se je to stališče ameriških belcev proti črncem čez noč spremenilo. Tako so od nekdajnega lincanja črncev prešli te dni k pravi slavstitvam in proslavam tega plemena, kakor kaže primer črnca dr. Georgea Carverja, ki so ga vsi severnoameriški listi začeli čez noč opisovati kot enega izmed najznamenitejših doslej znanih učenjakov. Obenem so tega črnca proglasili kot najbolj zaslužnega Američana za poljedelstvo, češ, da je iznašel več sto načinov saditve raznih koristnih rastlin. Tako vidimo, da je Amerika spremenila svoje rasne principe samo zato, ker ji je sedaj potrebno meso za topove in ker so ji potrebni ljudje za lastno obrambo.

Razpust španske falange v Mehiki

Berlin, 8. jul. d. Kakor se je izvedelo iz Mexica, je mehiška vlada, ki se ravna do dela pod vplivom Zedinjenih držav, razpustila vse španske nacionalne falangistične organizacije na vsem ozemlju Mehike. V Mehiki je bilo doslej ustanovljenih že okrog 4000 falangističnih organizacij.

Židje v angleški vojski

Rim, 8. jul. s. V angleški spodnji zbornici je vojni minister na posebno vprašanje odgovoril, da je v raznih formacijah britanske policije na Srednjem vzhodu približno 23.000 židov.

Rim, 8. jul. s. Londonski radio je objavil vest, da je izvršni odbor sionistične zveze v Avstraliji in Novi Zelandiji sprejel resolucijo, v kateri zahteva ustanovitev posebne židovske vojske za obrambo Palestine, ki naj bi bila postavljena pod angleško poveljstvo.

Gospodarstvo

Vloga Italije v svetovni proizvodnji žvepla

Italija je za ameriškim Zedinjenim državam največja dobaviteljica žvepla na svetu. V Siciliji so najbolj obsežna ležišča žvepla, nadaljnja ležišča pa so v Romani in v Kalabriji. Vsega ima Italija 106 rudnikov žvepla, v katerih je zaposlenih skoraj 20.000 delavcev, med tem ko so nadaljnji tisoči delavcev zaposleni pri predelavi in prevozu. V mirnih časih je Italija dobavljala žveplo ne samo v vse države Evrope, temveč tudi v Afriko in v prekomorske dežele. V sedanjih vojnih pa oskrbuje z žveplom predvsem industrijo in kmetijstvo Nemčije ter ostalih evropskih držav, kar predstavlja važno postavko v italijanski trgovinski bilanci.

Industrija žvepla je ena najstarejših panog rudarstva v Italiji. Ze Fenicijani in Grki so pridobivali žveplo v Italiji. Rimljani so ga uporabljali kot kurivo in zdravilo. Za razvoj te rudarske stroke pa je bilo očitno, ko je leta 1618. Angelo Sala prikrat uporabil žveplo za izdelovanje žveplene kisline. Rastoča potreba je imela za posledico stalno naraščanje proizvodnje in tako je postalo žveplo glede na obsežno uporabo žveplene kisline in sode ena najvažnejših surovin. Višek je dosegla italijanska industrija žvepla v devetnajstem stoletju. Razni francoski in angleški spekulantji so sprito rastočo potrošnjo v kemični industriji skrajno neracionalno izkoriščali obstoječa ležišča žvepla. Leta 1900 je italijanska proizvodnja žvepla, ki je koncentrirana skoro izključno na Siciliji, dosegla devet desetih svetovne produkcije. Takrat je bila proizvodnja še v rokah angleških kapitalistov, ki so preko družbe Anglo-Sizilian Sulfur Company po nizkih cenah kupovali žveplo in ga po znatno višjih cenah razpečevali v razne države. Ta družba je skozi vrsto let plačevala več nego 50% dividendo, medtem ko so bili delavci v sicilijanskih rudnikih slabo plačani in so pogosto propadli tudi sami lastniki rudnikov.

V prvih letih sedanjega stoletja je na tem področju nastopila ameriška konkurenca. V ameriških rudnikih so uvedli nov cenejši način pridobivanja, tako da so vrtili sonde in žveplo v globini raztopili ter kot tekoče žveplo črpali iz zemlje. Ta nov način pridobivanja je povzročil padec cene in krizo v industriji žvepla v Siciliji. Angleški kapital se poslednji več zanimal za ležišča žvepla v Italiji.

Sele fašistična vlada je to stroko italijanske rudarske proizvodnje zopet dvignila. Predpisana je bila obvezna združenost rudnikov za skupno borbo proti ameriški konkurenci in kmalu se je začel italijanski izvoz zopet obnovljati. Vzporedno je naraščala tudi domača potrošnja. Z mednarodnimi dogovori je uspelo tudi ceno stabilizirati. Leta 1933 je fašistična vlada napravila nadaljnje korake za sanacijo te stroke, predvsem z ustanovitvijo urada za prodajo italijanskega žvepla, ki je prevzel prodajo upoštevajoč višje nacionalne interese. Poskrbeti je bilo treba tudi za racionalnejšo organizacijo proizvodnje. Številni majhni lastniki rudnikov žvepla so bili leta 1940 z zakonskim dekretom združeni v ustanovo »Ente Zolfi Italiani«. Podjetniki so sicer v svojih rudnikih nadalje odgovorni za obratovanje, toda pod kontrolo imenovane ustanove, ki izdaja enotna navodila za proizvodnjo in lahko aktivno nastopi tudi tam, kjer obstoja pomanjkanje privatne iniciative. V kratkem času je bilo doseženo bistveno zboljšanje in racionaliziranje naprav ter povečanje proizvodnje pri istočasni pocenitvi. Imenovana ustanova je tudi prevzela vse razpečevanje žvepla v tuzemstvu in inozemstvu. Poleg tega pa je prevzela socialno skrbstvo za delavstvo rudnikov. To koristno delo ustanove Ente Zolfi Italiani se nadaljuje tudi v sedanjih vojnih, čeprav je Sicilija najbližja afriškemu bojišču.

Reorganizacija francoskega gospodarstva

Francoski državni tajnik za industrijsko proizvodnjo Bichelonne je te dni iznesel nekaj zanimivih podatkov o reorganizaciji francoskega gospodarstva in njegovi prilagoditvi v smeri organskega sodelovanja z ostalo Evropo. Najprej je bilo treba premagati odpor Francozov in tudi francoskih uradov proti statistikam, vprašalnim polam in številkam sploh. V velikem obsegu je morala Francija v tem pogledu prebroditi notranjo krizo, kakor človek, ki doživlja nenaden finančni polom in se mora prilagoditi novim razmeram.

Osnova novega načina racionaliranja je izpopolnitev sistema točk ne samo pri prodaji potrošnikov, temveč tudi veletrgovni in proizvodnji. Točke se obračunavajo in vodijo na posebnih tekočih računih kakor denarne terjatve in obveznosti. Z blokiranjem in zaporo dobroimetij v točkah za posamezne stroke se sedaj regulira potrošnja tako, da se upoštevajo predvsem one potrebe, ki so z narodnogospodarskega stališča najnujnejše.

V raznih področjih oskrbe je zabeležiti napredek. Tako je bila prvotno proizvodnja jekla rezervirana predvsem za železnice in tvornice kmetijskih strojev, železni in jekleni izdelki kakor n. pr. žebelji v potrebnih količinah, medtem ko je bilo še lani težko dobiti majhen zavojček žebeljev. Gradbenja stroka, ki je največji potrošnik železa, mora še vedno mirovati, tudi zaradi nezadostno razpoložljivih količin cementa. Na tem področju bodo potrebne čimprej olajšave, ker je pomanjkanje stanovanj zelo občutno, zlasti v ne-

katerih delih nezasedene Francije kakor v Lyonu, Maiseilleu in Vichyju, kjer je zaradi sedeža vlade neverjetno pomanjkanje stanovanjskih in pisarniških prostorov.

Državni tajnik Bichelonne je izrazil upanje, da se bo postopno zboljšala tudi oskrba tekstilne industrije s surovinami, in sicer v zvezi s povečano proizvodnjo umetnih tekstilnih vlaken. To produkcijsko področje je bilo doslej zelo zanemarjeno, saj je bila Francija pred vojno skoro v celoti navezana na uvoz tekstilnih surovin. Prodaja tekstilnih izdelkov je urejena tako, da imajo prednost najnujnejše potrebe. Podoben je položaj v čevljarstvu in industriji, kjer je zmanjšanje konzuma mesa povzročilo občutno pomanjkanje surovih kož, poleg tega pa je bil majhen del razpoložljivih količin namenjen splošni potrošnji. Zato se v večjem obsegu izdelujejo usnjeni čevlji le za otroke in delavce. Ostalo prebivalstvo pa se mora zaenkrat zadovoljiti z lesenimi čevlji, ki pa se tudi dobe le na podlagi posebnih bonov. Državni tajnik Bichelonne napoveduje tudi v tem pogledu postopno zboljšanje.

Ugodno se razvija proizvodnja električnega toka in tudi proizvodnja premoga se stalno dviga. V nezasedeni Franciji se je od lanskega leta povečala za 37%. Obrat so znatno povečali številni premogovniki, ki prej zaradi konkurence angleškega premoga niso mogli napredovati. Sedaj je na razpolago tudi že premog za razne ribiške ladje na Sredozemskem morju, kar je pripomoglo tudi do zboljšanja oskrbe z ribami. Proizvodnja električnega toka pa se bo še letos znatno dvignila, ker bodo pričele obratovati nove hidrocentrale.

— Pospesevanje izvoza italijanskih filmov. Poročajo smo že, da je bil pri avtonomnem oddelku za filmski kredit zavoda Banca Nazionale del Lavoro ustanovljen fond 40 milijonov lir, pri katerem sta država in banka udeleženi vsaka s polovico. Ta fond bo služil pospeševanju izvoza filmov in se bo deloma uporabljal tudi za udeležbo pri inozemskih družbah za izposojanje filmov ali pri družbah za obratovanje kinematografov. Poleg tega se vrže z raznimi državami pogajanja o filmski proizvodnji, o izmenjavi filmov in o izdelovanju skupnih filmov. Iz Bukarešte poročajo, da je bil te dni med italijansko delegacijo in predstavnikmi rumunskega propagandnega ministrstva sklenjen italijansko-rumunski filmski sporazum, ki predvideva najtežje sodelovanje na področju filma. V kratkem je pričakovati, da bo sklenjen sličen sporazum z Madžarsko in Bolgarijo, s katerima so pogajanja že skoro zaključena.

— Novi ukrepi za racionalizacijo v nemški oblačilni industriji. Prejšnji mesec smo poročali o dalekosežnih ukrepih za racionalizacijo v nemški oblačilni industriji. S posebno naredbi je bila predpisana specializacija v industriji za izdelovanje konfekcije, in sicer tako, da se morajo posamezni obrati specializirati za določene skupine konfekcioniranih oblačil, pri čemer smejo manjši obrati izdelovati le eno vrsto oblačil (n. pr. samo moške obleke ali samo damske plašče ali samo obleke za dečke itd.). Slični ukrepi so bili sedaj izdani za konfekcijo perila. Tudi v tej stroki je sedaj predpisano, in sicer obrati do 200 delavcev samo eno vrsto, n. pr. samo moške srajce ali samo damske bluze ali samo moške delovne obleke itd. Tudi v okviru posameznih skupin je predpisana omejitev na ta način, da sme n. pr. tvornica, ki izdeluje moške srajce, izdelovati te srajce samo v treh vrstah (seveda v raznih velikostih). Ti ukrepi niso mišljeni samo za dobo vojne, temveč bodo tvorili podlago za nadaljnjo racionalizacijo proizvodnje po vojni, kajti specializacija omogoča dalekosežno mehanizacijo proizvodnje in povečanje storitve z uporabo manjšega števila delavcev.

— Potrošne omejitve v Srbiji. Srbska vlada je zaradi boljše oskrbe prebivalstva s svežim mesom prepovedala izdelovanje mesnih konzerv in pripravljane prekajenega mesa. Uprava državnih monopolov v Srbiji pa je odredila, da se morajo zaradi

štednje s papirjem in lepenco prodajati cigarete v nadrobni prodaji brez škatlic ali zavrtov in morajo trafikanti vrniti prazne škatle in zavojčke, sicer ne dobe novega blaga.

— Deficit ameriških državnih financ. Ameriški zvezni finančni urad je te dni objavil podatke o zaključnem računu državnih financ za leto 1941-42. Ze pred sedanjim vojno je izkazoval ameriški državni proračun primanjkljaj, ki je znašal v letu 1938-39 skoro 3,5 milijarde dolarjev in naslednje leto 3,6 milijarde, v letu 1940-41 pa se je dvignil na 5,1 milijarde. Najnovejši računski zaključek za l. 1941-42 izkazuje primanjkljaj 20 milijard dolarjev. Čeprav so Zedinjene države šele v teku tega leta stopile v vojno je deficit tega leta v višini 20 milijard bistveno večji, kakor največji letni deficit v prvi svetovni vojni, ki je znašal 13 milijard. Proračun za tekoče leto je prvotno predvideval deficit 40 milijard dolarjev. Ta deficit pa bo še znatno večji glede na nove kredite, ki jih je te dni odobril kongres na zahtevo Roosevelta v višini 43 milijard. Finančne žrtve, ki jih zahteva sedanja vojna, so neprimerno večje, kakor so to pričakovali Američani, ki danes zaskrbljeno gledajo ogromno naraščanje ameriškega državnega dolga, ki bo po washingtonskih napovedih prihodnje leto dosegel 130 milijard dolarjev. Pri tem je treba upoštevati, da je skupni ameriški deficit v prejšnji svetovni vojni in v teku treh let dosegel le 23 milijard dolarjev.

Smrt angleškega generala na bojišču v Egiptu

Berlin, 8. jul. s. Doznava se, da je bil brigadni general viscont Garmoye, ki je načeloval brigadi strelcev, ubit v neki akciji v Egiptu. Garmoye je bil star 35 let in je bil prvorojenec grofa Cairnisa.

Velik požar v Franciji

Vichy, 8. julija. s. Ogromen požar, kakršnega že več let ni bilo je nastal v nedeljo v bližini Marseillea. Požar je uničil široko področje ter hudo poškodoval neki grad in več tovarn. Kljub sodelovanju številnih gasilcev se do snoti požara ni posrečilo omejiti.

Ob krsti dr. Pavla Avramovića

Lahko je govoriti o pokojnikih, ki so stali v ospredju velih reči. Naj so pomenili kot ljudje, kot duše, kot srca še toliko ali še tako malo, besede se ti kar same nizajo druga ob drugo, gledati je treba samo, da nikjer ne rečeš premalo. Kadar pa zapusti našo sredo nekdo, ki je bil najprej mož in najprej človek, nam vsem najprej zaradi tega drag, kadar odide izmed nas zvest in skromen izpolnjenec dolžnosti, ljub tovariš iz mnogih dni, nekdo, ki ni stremel ne za častjo in slavo ne za posvetnim bogastvom — takrat je vse, kar more pero zapisati, siromašno, jezik nima dovolj besed, in edina, ki se nam ne zdi prelahka, je večna, najvišja pohvala Možu: VIR INTEGER SCLETERISQUE PURUS...

To je zmerom hotel biti dr. Pavel Avramović. To je zmerom bil. In ko se je ob mučeniškem zahanjanju njegovega življenja nekoč za hip privzdignil zastor, s katerim mu je narava usmisljeno pregrinjala zavest, je kot iz sna zamrmral: »Nikoli nisem storil... nič takšnega... da bi me moralo biti sram...« On je smel tako reči!

Vsa umetnost in poštvenost njegovih zdravniških tovarišev ga ni mogla rešiti. Komaj so pregnali okrutno bolezen iz pljuč, ki so dihala samo za bližnjega, se je zavrnilo preselila v možgane, ki so vsa oolga leta mislili samo dobro: dobro za vse... To mu je prihranilo nekaj telesnih muk, moka zavesti, da zanj ni rešitve, pa je ostala. Vedel je, da umira, in vedel, za čim umira. V eni svojih težkih dremotic je izrekel besede: »Cancer je neozdravljiv...« Nikoli pa ni potožil. Trpel je in dočel s tihim junaštvom, pred katerim ne moreš drugega kakor skloniti glavo.

Včeraj sem ga videl na mrtvaškem odru. Droban in nedoumljivo shujšan, z otroško-nežnimi rokami leži med svečam. Lep, čistiljiv, ponosen možiček obraz. In ta tili mož je silni, širokopolič Paja Avramović, ki smo ga vsi poznavali? Ta je tisti, ki je ob večernih urah z množicami glasom posegal v debate pri kozarcu vina? Ta srebrnolasi starček naj bi bil elegantni mladi vojaški zdravnik, ki je leta 1905. prišel med nas in postal tako ves naš, da nas ni več zapustilo? Moj Bog, koliko let, koliko usod, koliko delj, koliko zvestobe in žalosti in veselju!

Ves se je bil zarasel med nas. Karlovčan po rodu, vnuk pravoslavnih šumadinskih prednikov, ki so se bili v 18. stoletju umaknili pred turškim pritiskom iz Srbije v vinorodni Srem in ki jih ni Paja Avramović nikoli zatajil, je govoril slovensko kakor ti ali jaz, živel z nami in za nas, pustil vse svoje plemenito delo v naših brazdah in dajal nam vsem do konca najsvetlejši zgled moške čednosti, optimizma in idealizma. Utrip njegovega življenja je skromno, a nezabrisno spojen z vsem, kar smo in kar še bomo.

Zmerom goreče zvest rodu in krvi, a zmerom več kot to: zmerom človek. Jeseni leta 1918. se je prvi spomnil italijanskih vojni ujetnikov, ki so v kazematah Ljubljanskega gradu koprneli po sončni domovini, in tisto minuto pohitel k njim, da jim osebno odpre vrata v prostost.

Koliko nenadomestljivega lega z njim v prani grobi!

Čika Paja, večnaja ti pamjat!

Kdaj naj pasemo?

Naravni in najbolj zdravi čas za pašo je od poznega večera do ranega jutra, torej vso noč. Da je ta čas pravilno izbran, opazujemo pri divjadi, ki se nikoli ne pase v vročini. Domače živali, posebno krave, spuščamo dostikrat ob nepravem času na pašo. Gladne še kolikor toliko rade žrejo, toda nikoli tako marljivo in vztrajno kakor ob pravilno izbranem času. Pri paši jih motijo muhe in nevarnost napejanja je večja, kar zmanjšuje koristi, ki jih pričakujemo od naravnega hranjenja na paši.

Zjutraj ne moremo nikoli dosti rano živali spustiti na pašo: ta čas je najbolj priporočljiv. Rosna trava tekne živalim najbolj in je popolnoma neškodljiva. Pašo prekinemo, ko so živali polne, saj takrat se že sam prenehanje pasti ali prežvekušče postajajo in se vlečejo. Najpoznejše moramo prenehati s pašo, kadar se trava osuši, ker na soncu segreta hrana je živalim škodljiva.

Zvečer ne smemo začeti s pašo, dokler sončna pripeka ni ponehala, sence se niso podaljšale in trava ni začela zopet postajati rosna. Seveda nastopi ta čas v vročih pasjih dnevih zelo pozno in moramo potem

živali pustiti na paši pozno v noč, da se nasitijo.

V najbolj vročem času je najbolj umestna nočna paša. Seveda moramo potem delo v hlevu preložiti na drugi čas, da privoščimo živalim mir na odpočitek preko dneva. Večinoma bodo živali pasle celo noč, ali pa se bodo okoli polnoči vlegle in prežvekovale eno do dve uri. Rano pred sončnim vzhodom pa se bodo že spet pridno pasle. Če bomo pašo živali na stalnih pašnikih (na priložnostnih to ne pride v poštev) ta-

ko uredili, bo mlečnost krav ostala vedno leta, čež noč obenem temeljito prezračimo hleve, zjutraj pa zapremo okna in vrata, da ležijo živali v hladu. Govedo ne najde paše z vidom, temveč z vohanjem. Zato se tudi v popolnoma temnih nočeh ravno tako temeljito pasde kakor pri dnevnih svetlobi. Živali se tudi ne poškodujejo, kar vedo izkušeni pastirji.

S polnim vimenom ne smemo krave nikoli spustiti na pašo, ker se potem mnogo mleka izgubi. Krave moramo vedno pred

pašo pomočati. Za razporeditev dela okoli krav velja torej naslednje pravilo: *zjutraj*: zgodaj molsti, paša, polodnevni odmor, morbitna opoklanska molza; *zvečer*: zgodnja molza, paša, nočni odmor; *nočna paša*: paša, jutrnja molza (malo pozneje), dnevni odmor z opoklansko molzo, večerna molza (pozneje), nočna paša.

V današnjih razmerah si bomo pač pomagali, kakor je to mogoče, čeprav bomo skušali upoštevati gornja pravila.

(Kmetovalec)

Ali bodo trdnjave v bodočnosti potrebne?

Kaj so nas naučile borbe za trdnjave v sedanjih vojni? Na to vprašanje odgovarja topniški general Ludvig, ki izvaja v frankfurtskem dnevniku, da imajo trdnjave tudi v moderni vojni svojo veljavo, odločilna pa je vendar le napadalna sila čet in odločno vodstvo. Naloge trdnjav so odvisne od tega, kakšna je meja, dalje, kako je država ogrožena in kolikšna je moč njene vojske. Ni mogoče postaviti enotnega vzorca za utrjevanje. Trdnjave ne morejo same na sebi braniti kakšne dežele, marveč je njihova naloga, da podpirajo vojsko v borbi.

Svoječas so trdnjave resda branile krajno posest. Zavaljo tega so bile okrog utrjenih mest posejane manjše utrdbe, v katerih niso bile velike posadke. Odkar topovi daleč streljajo, se je območje posestnih trdnjav zelo razširilo, da je središče zaščiten. Iz tega izhaja, da velike trdnjave ne ščitijo le krajevne posesti, marveč da morajo po možnosti ustvarjati ugodne pogoje za odločilne nastope vojske. Od Napoleona dalje se to načelo bolj in bolj uveljavlja. Po prvi svetovni vojni je Francija sklenila zavarovati svojo vzhodno mejo s strnjeno, silovito močno trdnjavo fronto. Tako je hotela biti zavarovana proti slehernemu napadu. Večje trdnjave so bile založene s strelivom in živili, da bi tudi osamljene lahko vztrajale po cele tri mesece.

Z velikim številom stranskih utrdb, strelskih lin in oklopnih trdnjav je bilo skorajda nemogoče prodreti v utrjeni sistem. Vse je bilo urejeno s pomočjo strojev. Toda vojni dogodki so brž pokazali, da tudi ta trdnjavski sistem ni izpolnil svoje naloge, najsi je bil še tako preprepeno in vestno zamišljen in s tolikimi milijardami ustvarjen. To dejstvo bi nas kmalu utrdilo v prepričanju, da bodo trdnjave v bodočnosti nepotrebne. Toda preden tako sodimo, moramo poiskati vzroke, zakaj Maginotova črta ni storila svoje naloge.

Francoski trdnjavski sistem je kljub velikim reklamam imel vendarle znatne pomanjklivosti. Močno izgrajeni deli Maginotove črte se je končal v pokrajini pri Montedjyju. Tam naj bi se priključila enako čvrsta trdnjavska črta zavezniške Belgije. Toda Belgija ni imela ne moči ne sredstev, da bi skupno mejo proti Nemčiji dovolj ucvrstila in izdatno branila. Težišče svojih utrdb je postavila v področje Liègeja in je zgradila in ucvrstila ardenski osek med Liègejem in Montmedjem razmeroma šibko, ker se je pač zanašala na pravočasno podporo Francije. Ko se je Belgija vrnila k nevtralnosti, se je Francija odločila, da bo ucvrstila tudi belgijsko mejo, toda pri tem delu je očitno začela pešati. To se pravi, da je poenjavala prvotna volja. Podaljšana Maginotova linija do pričetka sedanjega vojne niti približno ni bila tako močna, kakor so izprva nameravali graditelji. Na nekaterih mestih, na primer pri Sedanu, je imela izrazite šibke točke, ki jih je pozneje znalo nemško vodstvo naglo izkoristiti. Predvsem je tu bila pomanjkljiva razčlenba, v globino, ki je nujno potrebna za vsako moderno trdnjavo. Pa tudi sama Maginotova črta nikakor ni imela tiste globinske razčlenbe, o kateri so francoski strokovnjaki v svojih spisih vedno naglašali, da je nujno potrebna.

Nemško vodstvo ni hotelo paspotnika napasti vzdolž utrjene fronte, marveč je izkoristilo šibke točke in si je s tem prihranilo izgube. Predrio je šibko belgijsko postojanko v Ardenih, potem je osvojilo utrbo Eben-Emael severno od Liègeja ob vzornem sodelovanju letalstva in vojske. Skozi ti dve odprtni je udrla množica nemške vojske v Belgijo. Tako je nemško vodstvo prisililo Francoze, da so odpravili rezervo, potrebne za dolgotrajno obrambo Maginotove črte, v Flandrijo, kjer jih je nemška vojska pokončevala. Nemška vojska je presenetljivo predrila podaljšano Maginotovo črto pri Sedanu in je prodrla do Kanala. Prava Maginotova črta je morala še razpoložljive rezerve odpotati k za sebi novo nastale Weygandove črte. Ko pa je tudi ta padla, se je francosko vrhovno poveljstvo odločilo, da umakne še poslednje čete iz Maginotove črte, kjer so po utrdbah ostale le najnujnejše posadke. Pre-

den pa je ta sklop bil sploh docela izvršen, so nemške čete predrile Maginotovo črto ob Saari in so takoj nato prekorale gornji Ren. Usoda francoske vojske je bila s tem odločena.

Izkušnje iz borbe za trdnjave v sedanjih vojni so v marsikaterem pogledu poučne. Razodele so mnoge pomanjklivosti in napake, ki so bile storjene od leta 1927. dalje. Tehnika ene in druge države se bo pač potrudila, da vse to v bodočnosti odpravi. Nikakor pa ni mogoče reči, da bi bile trdnjave v bodočnosti odveč. Ne vemo, kako bi se bil obnesel napad na polno zaseleno Maginotovo črto. Nemško vodstvo je pač znalo prihraniti svoji vojski napad, ki bi bil nedvomno zahteval zelo težke žrtve. Zelo koristno urejene trdnjave predstavljajo nemška zapadna črta, ki jo je dal zgraditi Adolf Hitler, čim je spoznal, da mora računati z vojno na dveh frontah. Le na ta

način je omogočeno, da je obramba nemške zapadne meje v rokah razmeroma šibkih sil in da je bilo mogoče poslati glavno vojsko na vzhodno fronto. Francozi in njihovi zavezniki, prepričani, da je Maginotova linija nepremagljiva, se seveda tudi niso upali odločilno napasti nemško trdnjavsko črto. S tem je torej nemška črta izpolnila svojo nalogo in je dokazala, da bodo smoteno urejene trdnjave črte tudi v bodoče izpolnjevale svoje operativne naloge. Naloga tehnike pa je, da se trdnjave stalno prilagajajo neprestanemu napredku oborožene industrije. Pri tem se ne da preprečiti, da stroški za trdnjave stalno rastejo. Marsikatera pomanjkljivost sovražnega utrbenega sistema se da razlagati s tem, da ni bilo zadostnih sredstev za zadostno izgradnjo. Zaradi tega se bo pač treba v bodočnosti prizadevati, da se bodo gradile samo neobhodno potrebne trdnjave.

Ameriška avtomobilska industrija nekoč in danes

Bitko demokracij bodo dobili tekoči trakovi v tovarnah Detroit, Pontiac in kakor se še imenuje vse po Ameriki, tako v prazni utvrti mislijo Američani, ki so prepričani, da je dovolj, če kdo izdeluje na milijone ton orožja in municije in na tisoče komadov letal, oklopnih vozil in podobnega, pa mora zmagati. Res je, da je zdaj vsa ali skoraj vsa ameriška avtomobilska industrija preusmerjena na vojni proizvodnjo. Velik del tekočih trakov že deluje v tej smeri toda vojna sreča se še dolgo ni obrnila v korist demokracij.

Po vseh iz severne Afrike, in sicer takih iz zanesljivih angleških virov, so tamkaj ameriški oklopní vozovi prestali svoj ognjeni kres več ko klavirno. Kljub vsem sodobnim izboljšanjem, ki so jih uporabljale ameriške tovarne pri izgradnji teh vozil, je pokazal njihov pojav na bojišču, da je bil na primer najboljši in najmočnejši izdelek ameriških tankov — 28-tonski voz iz Chryslerjeve tovarne — tako imenovani »General Grant« — prešibak za protitankovske topove osmih sil in je povprečno tudi po oborožitvi in varnosti manj vreden od italijanskih ali nemških tipov.

To je bilo kruto razočaranje za Anglosase, ki so že mesec in mesec trobili v svet v odlikah orožja, izdelanega v arzenalu demokracij. No, in kaj so dočakali? Po tej nesrečni izkušnji bodo morali vse začeti na novo. To se pravi, spet razstaviti vse ta vozila na risalni papir, proučiti vse potrebne spremembe, jih preizkusiti in zaključiti ter potem šele na novo urediti vse tovarne in njihovo notranjo opremo. Kdor pozna to delo, bo vedel, kakšno ogromno priprave in investicije so potrebne zanj in tudi razumel lahko, zakaj so zadnje vesti iz Libije in Egipta povzročile v angleških uradnih in tehničnih krogih toliko slabe volje.

Zaradi vsega tega bodo morali Američani še enkrat vzeti na znanje, da so glasovi številnih sil zlate res odlična sredstva za propagando, niso pa obenem odločilna. Kakor je treba zmagovati na bojiščih Sicer pa se je ameriška avtomobilska industrija že v miru rada posluževala bučne reklame. Takrat je to njeno orožje, češ, da njeni proizvođači prekašajo vse na svetu, marsikaj vžigalo, v vojni pa govorijo samo dejstva, predvsem oprema vojske in duh vojakov.

To je moralna stran nauka iz Libije in Egipta, še več pa je razlogov tehničnega značaja, ki bodo poslej dali Američanom še mnogo resnega opravka. Če kdaj, potem so se v teh zadnjih tednih lahko prepričali, da za zmago in premoč na svetu ne zadostujejo samo še tako moderne tovarne za izdelovanje motorjev.

Mimo tega pa bodi povedano tudi to, da se je avtomobilska industrija v Ameriki po vstopu v vojno naglo preusmerila za naloge, ki so ji bile poverjene. Detroit je takoj sledil pozivu Washingtona; v nekaj mese-

cih je Ford dal tudi primerno pregraditi, je realni letalski motor z 2000 konjskimi silami za znamko Pratt & Whitney. Letalske motorje svoje vrste izdelujejo tudi tovarne Detroit, tako da bo Ford lahko še bolj pospešil gradnjo štirimotornih bombnikov »Consolidated« B 24 — D, ki bi jih hoteli Američani imeti vsak mesec okrog 200 iz teh delavnic. Seveda je Ford močno udeležen tudi pri izdelovanju streliva in bomb ter sestavnih delov za topove.

Tretji koles ameriške avtomobilske industrije je

Chrysler,

ki je po prvi razdelitvi prejel za okroglih 400 milijonov dolarjev naročil, in sicer v glavnem za 28-tonske tanke, pa tudi za protiletalske topove, letalske sestavne dele in ladijske motorje. Chryslerjevo podjetje se je najbolj posvetilo na novo urejenemu načinu zakovičenja oklepov, in sicer s hladnim postopkom s pomočjo hidravličnih stiskalnic s 100-tonskim pritiskom. Zanimivo je, da dobavlja Chrysler razno gradivo za njegova oklopna vozila okrog 700 drugih manjših tovarn, ki so raztresene po 136 krajih. V ostalem je Chrysler zgradil še posebne oddelke za izdelovanje bombnikov tipa »Martin B 26« odn. trupov zanje, ki so, kakor zatrjujejo ameriški viri, sestavljeni iz nič manj kakor 11.500 podrobnih delov in med njimi zvezani s 54.000 zakovicami. Chryslerju pomagajo pri gradnji bombnikov še podjetja Graham Paige De Soto, Dodge in Hudson, najbolj pa Glenn Martin.

Mnogo ljudi je pri Chryslerju zaposlenih tudi pri izdelovanju 40-milimetrskega protitankovskega topa Böfors, ki so ga ameriški tehniki v zadnjem času še precej izpopolnili. Pri tem delu ima Chrysler sodelavce tudi v tovarni Plymouth, ki zapolnjuje velik del obrata tudi z izdelovanjem sestavnih delov za strojnice.

Tovarna Dodge proizvaja razen delov za bombnike tudi tovarne avtomobile za vojsko, od katerih jih je po prvem naročilu morala izdelati okrog 60.000. Pri Packardu so bili najbolj zaposleni z dobavo 9000 letalskih motorjev tipa Rolls Royce. Razen tega izdelujejo tamkaj še ladijske motorje znamke Liberty, ki se uporabljajo predvsem na ameriških morskih plovidih v borbi proti podmornicam.

Podjetje Studebaker, ki je ob pričetku vojne prejelo za 100.000 dolarjev naročil, dobavlja razen težkih tovarnih vozil za vojno v treh novih objektih še letalske motorje tipa Wright, in sicer deloma na strojni napravah, ki jih je tja preneslo iz nekdanjega avtomobilskega oddelka.

Veliko razširjenja obrata ima za seboj tovarna Hudson, ki se je lotila predvsem proizvodnje topov za mornarico, dalje protitankovskih topov in cevi za torpediranje. Ta tovarna, ki so ji dali za 120 milijonov dolarjev naročil, izdeluje poleg ostalega tudi letalske dele za bombnike Martin B 26.

Zelo pestro proizvodnjo izkazuje podjetje Willys Overland, ki obsega predvsem majhne izvidniške oklepne vozove za ameriški generalni štab, dalje protitankovske topove in topovske dele pa tudi topovsko municijo do 155 mm. Med vozovi njegove izdelave zasluži posebno pozornost 250 kg težki in zelo okretni izvidniški voz z Willysovim motorjem za 60 konj.

Blindirane avtomobile izdelujejo pri White Motoru, kjer so pred vojno gradili samo industrijska vozila. Za prvo silo so izdelali do 4500 teh prometnih sredstev za vojno na motorjih. Druga zelo znana tovarna za izdelovanje karoserij (Briggs) gradi sedaj letalske dele, največ za obe znani znamki Douglas in Sikorsky, ki jih največ uporablja mornarica. Za 90 milijonov dolarjev motorjev, največ takih z značilnim hlajenjem za oklopna vozila, bo izdelala tovarna Continental, medtem ko je bilo podjetje Budd na novo opremljeno tako, da bo lahko v množinah izdelovalo samo strelivo vseh kalibrov.

Ogromne spremembe, ki jih je doživela ameriška avtomobilska industrija v zadnjih 6 mesecih, so v teh številkah nakazane samo bežno, toda že tako lahko služijo vsaj deloma za presojo, kako se namerava Amerika oboroževati v nadaljnjem poteku te svetovne vojne.

(Iz »Gazzette dello Sport«)

Profesor

»Zakaj ni vzela vaša hčerka tistega profesorja?«

»Ampak, prosim vas — on ji je vsa pisma, ki mu jih je pisala, vračal popravljena!«

Grožnja

Ona: »Poslušaj, Mirče, če te še enkrat zalotim, da poljubljaš našo kuharico, bom kuhala sama!«

KULTURNI PREGLED

Zoisova korespondenca

Akademija znanosti in umetnosti v Ljubljani je pravkar izdala drugo knjigo Zoisove korespondence (France Kidrič, Zoisova korespondenca 1809 — 1810, 200 strani). Že l. 1933. je izšel v knjigi na 228 straneh prvi zvezek s pismi iz let 1808 — 1809, so se mogli vsi, ki so dobili v roke Kidričevo skrbno komentirano izdajo, prepričati o kulturno zgodovinski in posebej še slovstveno zgodovinski vrednosti tega dnevnika s biografijo slovenskega prepoveditelja in zgodovini našega prepoda. Drugi zvezek, ki mu bo sledil tretji s Kidričevo oceno celotne Zoisove korespondence, je po splošni dokumentarnosti svojega gradiva še zanimivejši od prvega. Glavno ozadje daje tem pismom vojna med Avstrijo in Napoleonom; ta vojna je prinesla ponovno francosko okupacijo Ljubljane in velikega dela slovenske zemlje in je povzročila v tedanjih že zopet idilično urejenih razmerah veliko razgibanost in mnoge značilne spremembe. Naši kraji so doživljali težke čase. Pomanjkanje, draginja, rekvizicije, izterjavanje visoke vojne kontribucije, zapiranje talcev — to so nekatere najvidnejše nevesnosti, ki označujejo prve mesece ponovnega francoskega režima na slovenskih tleh.

Glede na usodo Zoisove ostaline, kakor jo je opisal prof. dr. Kidrič v prvem zvezku, so nastale v njegovi korespondenci težke vrzeli, ki jih najbrž ne bo mogoče nikdar več izpolniti. Zaradi tega je prireditelj prav storil, da je vpletel med posamezna pisma, varujoče načelo kronološke ureditve, Zoisov dnevnik. Tako je knjiga pri-

dobila tudi v obeh tistih, ki dajejo splošno dokumentarni vsebini pomen pred področnostmi korespondence, saj moremo Kopitarjeva pisma s svojimi, ponekod že zelo antikviranimi podrobnostmi zanimati samo znanstveno iščočega in vprašujočega bralca. Objava Zoisovega dnevnika v zvezi s korespondenco iz tega razdobja je vtisnila temu zvezku značaj posebno zanimivega spisa o ljubljanskih razmerah v prvih mesecih francoske okupacije l. 1809.

Po prirediteljevemu Vvodu se začneja Zoisov dnevnik od 20.—22. maja 1809. Zois beleži razne podrobnosti o zgodovinskih trenutkih, ko so se francoske okupacijske čete približale Ljubljani. Dnevnik je prekinjen s pismom dihovnika in graščinskega zakupnika na Turnu Janeza Černiča, nakar se nadaljuje. Dne 23. maja spisano Zoisovo pismo Černiču daje zgledeno podobo kapitulacije mestne obrambe na Gradu in nji sledeče francoske okupacije pod vodstvom generala Macdonalda, ki se je še tistega večera oglašil pri baronu Zoisu. Nato se zopet nadaljuje dnevnik za dneve od 24.—27. maja. 27. maja je Zois spet pisal Černiču, ki je posredoval stike z Bonazzovo in Goldovo rodbino v gradu Steniku ob Kolpi na Hrvaškem. Za dneve od 28. maja do 7. junija je datirano Zoisovo nadaljnje pismo Černiču. Razvoj prikl. in nepril. v okupirani Ljubljani zasledujemo na to po dnevniku od 8. junija do 27. julija; tega dne je odpotljal Zois Černiču novo pismo, ki na kratko zajema tudi splošni položaj. Do 3. avgusta sega

zopet Zoisov dnevnik. Sedaj se vključuje Kopitarjevo dunajsko pismo, ki ima datum 3. avgusta 1809. Sredi nevlit in negotovosti tedanjih dni nadaljujejo Kopitarjeva pisma to, kar je najbolj zvezelo barona Zois in njegovega nekdanjega varovanca Jerneja Kopitarja: zanimanje za slavistična vprašanja.

»Slawisches Steckenpferd« imenuje Kopitar na nekem mestu svojo vmeno za slovenske filološke študije. Takrat skoraj že 30-letni mlajši študent prav (»Traurig ist's Student zu seyn mit 30 Jahren«) vzklika v nekem pismu iz naslednjega leta, a je kmalu dospel na eksistentno razpotje, ko je iz hišnega učitelja postal cenzor za slovenske in grške knjige, nato pa uradni dvorne knjižničar. V Kopitarjevem razvoju sta bili potentakem leta 1809 in 1810 zelo važni in obsežna pisma Zoisu odražajo v veliki meri ne le njegovo tedanje življenje, marveč tudi in zlasti še široki obseg Kopitarjevih slavističnih študij in pismenih stikov s tedanjimi slavisti, posebej še z veliki Dobrovškym.

Dve osebnosti se najbolj riseta v teh dnevninskih zapisih in pismih: Zois in Kopitar. Zaradi njiju je »Zoisova korespondenca« vedno kakor samo kritična izdaja starih, le zgodovinsko pomembnih virov. Zois se kaže tu v nešteth drobnih skrbah vsakdanjega življenja ob izredno težavnem času, ko mu neprestane rekvizicije pa eskukcije zaradi vojne kontribucije in drugih izrednih davkov vzbujajo melanholično slutnjo možnosti, da pride iz gosposkega položaja, ki mu je omogočil mecenatsko vlogo v prepovedi malega slovenskega naroda, kar na beraško palico. Tako je vojna nemirnega časa ni mogel ničesar izgubiti, danjega življenja in prekinila do dobra skrb za znanstvena vprašanja. V ospredje

so stopile gospodarske zadeve; moral je misliti na rešitev svojih gospodarskih podjetij. — Drugače je bilo z mladim Kopitarjem, ki mu, kakor pravi sam v nekem pismu, ni bilo treba skrbeti za nikogar drugega razen zase in ki v socialnih potresih nemškega časa ni mogel ničesar izgubiti, marveč samo pridobiti. Kopitar je živel na Dunaju in že zaradi tega ni čutil vojne v taki obliki kakor Zois. Njegova skrb je bila, da si pod katerim koli režimom pridobi službo; predvsem pa, ga tudi v tem nemirnem času neugnano zanimajo znanstvena vprašanja. Stika za novimi in stariimi knjigami, jih gloštra, bibliografsko vzporeja, išče rešitve posameznih vprašanj. Bavi se z glavnimi vprašanji slovenske filologije, zanimajo ga meje posameznih slovenskih narečij. Za Napoleonovega kulturnega odposlanca Marcela de Perresa izdela cel pregled slovenskih jezikovnih področij.

Vmes med Černičevimi pismi ali Zoisovimi Černiču in med dnevniskimi zapisli plemenitega prepovediteljskega mecenata najdemo v tem zvezku 23 Kopitarjevih, delno prav obsežnih pism Zoisu. Njih vrednost ni samo v že omenjenih splošnih potezih, ki označujejo Kopitarjev moralni in intelektualni profil, značaj in smer njegovih študij in njegove stike, marveč je tudi v nekaterih podatkih, ki segajo v splošno zgodovino slavističnih študij ob jutranjem mladostnem razdobju njihovega razvoja. Tako je dal Kopitar težišče tudi drugemu zvezku »Zoisove korespondence«. Pisma seveda niso vedno lahko štijljiva, saj obravnavajo gradivo, ki ima danes marsikje le še zgodovinski značaj in še tega samo za specialiste. Mimo tega so prepletena s stavki in besedami v raznih jezikih ter so tudi s strani ogledalo Kopitarjeve učenosti,

obenem pa dokaz njegovega velikega spoštovanja in zaupanja do učenega mecenata. Med dopisniki so še baron Erberg, Andrej Jerman in Marija F. Bonazza.

Dnevnik in vso korespondenco je prof. dr. Kidrič opremil s komentarjem, ki vsebuje vse polno osebnih in drugih časovno vezanih podatkov. Ni treba niti poudarjati, da kaže tudi Kidričeva izdaja Zoisove korespondence vse odlike metode in vsa razgledanost tega največjega poznavalca starejšega slov. slovstva, njegov zanesljiv čut za drobna fakta, njegovo zavest odgovornosti tudi za podrobna dognanja. Izdaja je v čast ne le avtorju, marveč tudi naši literarno-zgodovinski vadi in Akademiji, ki je dala obema zvezkoma dostojno opremo.

Giacomo Leopardi:

Razgovor med Naravo in Islandcem

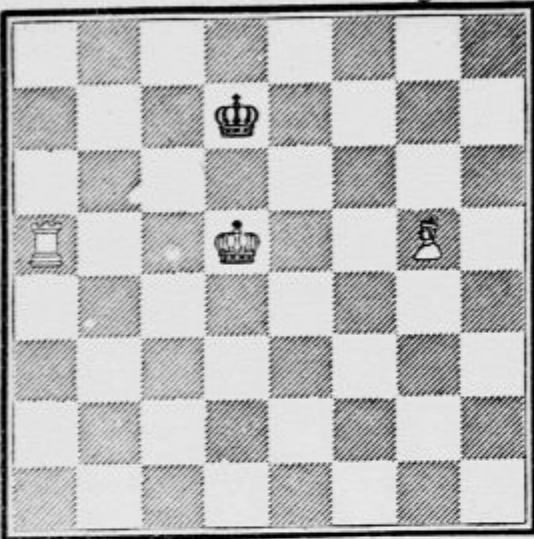
Kot primer Leopardijeve pesniško-filozofske proze je pisec članka »Giacomo Leopardi« (Jutro št. 139, 141, 143) prevzel »Dialogo della Natura e di un islandese«.

Ko je neki Islandec, ki je prepotoval dobršen del sveta in živel v najrazličnejših deželah, šel nekoč po notranji Afriki in prekorčal črto ekvatorja na nekem mestu, ki ga ni dohtimal dosegel noben človek, je doživel nekaj podobnega, kakor se je bilo zgodilo Vascu di Gami. Ko se je namreč letal vozil okrog Rta Dobre Nadeje, mu je Rt. čuvaj avstralskega morja, prišel nasproti v obliki velikan in ga »hotel odvrniti od plovbe po teh novih morjih. Islandec je ugledal iz daljave ogromno oprij, ki je o njem izprva mislil da utegne biti kamenito, podobno tistim prajskim kipom,

KAJ VEM? KAJ ZNAM?

183. Kakšne smrti je umrla Ofelija?
184. Kolikšna je vsota kotov v trikotniku?
185. Kaj je »anomalija« vobče in v čem obstoji anomalija vode?

186. Naša običajna šahovska naloga:

Beli doseže mat v štirih potezih.

187. Nekaj za računarje.
Čestni delavec je moral položiti vrsto 2000 kamnov s premerom 10 cm. Vsak kamen posebej si je nerodni človek hodil pobirati s kupa ob začetku vrste. Na koncu je bil te hoje sem in tja pošteno naveličan. Ni čudno, kajti pot, ki jo je tako premeril, je bila tudi pošteno dolga. Ali nam lahko poveste, kolikšna je bila skupna dolžina njegovih sprehodov sem in tja?

RESITEV NALOG 6. t. m.

176. Največjo gostoto prebivalstva ima v Evropi Belgija (več nego 300 oseb na štirjaški kilometer).

177. Izraz dum-dumka izvira od britske tovarne razstreliv Dum-dum v Kalkuti, ki je izdelovala takšne krole.

178. Nasprotje analize (razčlenbe) je sinteza (združitev).

179. Predstavljajmo si veliko snežno (ledno) polje v prvem toplem pomladnem dnevu! Ko se vrhinja plast segreje na 0°, na tako zvano tališče ledu, se začne plast taliti. Za to potrebuje za to seveda velikanske množine toplote. Tista množina toplote, ki je potrebna, da se 1 kg na tališče segreje trdne snovi pretvori v 1 kg tekoče snovi z isto temperaturo (kajti pri tem pretvarjanju se temperatura nič ne spreminja, ker se vsa dovedena toplota porabi samo za taljenje), se imenuje tališna toplota. Zeleno, ki ima tališče 1200–1600° C, ima tališno toploto 20–30 Kal. (t. j. velikih, kilogradskih kalorij). Tališna toplota ledu pa je 80 Kal., to se pravi: da se 1 kg ledu (snega) s temperaturo 0° pretvori v 1 kg vode iste temperature, je potrebno prav toliko toplote, kakor za to, da se 1 kg vode temperature 0° segreje na 80° C. Čeprav bi bil zrak tople, toliko toplote ne more kaj hitro dovesti. Taleči se led si pomaga celo

sam s tem, da odjemlje toploto okolici in nižje ležečim plastem, ki se še ne talijo. Njih temperatura s tem pada in še bolj zamrznejo. Pojav je podoben pojavu, kadar v roki stiskaš kepo snega: zaradi toplote roke se začne zunanja plast taliti, toplota roke ne zadostuje in taleči se sneg prične odjemati toploto notranjim plastem, zaradi česar zamrznejo te v trdo, ledeno kepo.

Talilna toplota ledu je izredno velika. Sneg in led porabi spomladi velikanske množine sončne toplote, da se stalita. Zaradi tega temperatura spomladi ne rase prehitro. Če bi pa bila omenjena talilna toplota manjša, bi se led in sneg stalila dosti hitreje in nevarnost poplavi bi bila spomladi veliko večja, nego je.

Kakor se spomladi sneg počasi tali, tako v mrzli jeseni vode tudi počasi zamrznejo. Ko 1 kg vode 0° zamrzne v 1 kg ledu 0°, se oprosti prav toliko toplote, kolikor je bilo potrebno prej za staljenje, torej 80 Kal. Po tej toploti se okolica nekoliko segreje, zamrzovanje se zadržuje in temperatura ne pada prehitro. Klima ob velikih jezerih in ob morju je zato vedno miljejša nego v suhih pokrajinah.

180. Moški ali ženska?

Očitno je, da je slika znamenite svatbe napravila ženska, ker risba ne zlaža posebnega tehničnega znanja. Zadnji blatnik avtomobila prehaja v ukrivljeni črti v stopnico, med tem ko sega v resnici pravokotno vanjo. Tablica s številko sploh manjka. Fotografiranje dotični dami očitno tudi ni bilo posebno domača umetnost, ker bi drugače vedela, da fotograf, kadar pritiska, ne gleda skozi medlico aparata, kakor je ona narisala. Končno nosi policist naravnost pas proti vsem predpisom preko levega ramena preko desnega ramena. Najbolj pa izdaja žensko to, kako skrbno in naravnost z ljubeznijo je pri vsej svoji poravnosti narisala nevestino poročno obleko.

181. Začarani kvadrat:

1	20	9	23	12
8	22	11	5	19
15	4	18	7	21
17	6	25	14	3
24	13	2	16	10

182. Ne da bi dejansko poskusili.

List papirja navedene velikosti je človeško nemogoče zganiti 50 krat. Če pri tretjem zgibanju leži osem debelih papirja druga na drugi, velikost lista se je zmanjšala na osmino, pri naslednjem zgibanju je skupna debelina plasti spet dvakrat večja, površina pa za 50 odstotkov manjša, itd. Pri 7. zgibanju je papir 128-krat debelejši nego ob začetku, pri 20. zgibanju

dosežemo približno 27 m visok papirni stolp, pri 24. zgibanju je stolp že 450 m visok — če bi mogli 1 kvadratni meter papirja sploh tolikokrat zganiti! Trideset

zgibov bi nam dalo stolp z višino skoraj 30 kilometrov, a list papirja, ki bi ga hoteli zganiti 50-krat, bi moral biti najmanj tako velik kakor Severna Amerika...

Angleški parlamentarci so se predstavili veliki italijanski ednici, da bi predlagali predajo Tobruka

Sonce gori

Sonce prekaša zemljo po masi 330.000-krat, to se pravi: iz sonca bi lahko izdelali 330.000 zemeljskih krogel. Ker je velikost mase v sorazmerju s privlačno silo, s katero vpliva neko nebesno telo na drugo telo, in ker predstavljajo vsi planeti našega sončnega skupaj komaj 1/800 sončne snovi, mora naša osrednja zvezda vezati vse planete nase in jih voditi skozi prostornino vesoljnosti.

Se znanjša nego masa pa je prostorninska razsežnost sončne oble, ki je od nas oddaljena približno 150 milijonov kilometrov. Njena snovna sestava je namreč dosti bolj redka nego snovna sestava naše zemlje. Sončna prostornina je okroglo 1,3 milijona krat večja od zemeljske prostornine, to je nekako razmerje med grahovim zrcem in veliko nogometno žogo. Sončni premer znaša 1,4 milijona kilometrov in je tedaj skoraj 4-krat večji od razdalje med zemljo in mesecem.

Silovitost sončne mase si pred očmi najboljše, če premislimo, kakšen učinek bi imela privlačna sila na sončni površini na človeka. Pred vsem je privlačna sila na ognjenih krogli 28-krat večja nego ob zemeljskem ravniku. Predstavljajmo si, da bi prišli po nekem čudežu 75 kg težak človek na sonce. To bi pomenilo ne glede na vse druge njegovo takojšnjo smrt, kajti mož bi se ne mogel zganiti, pač pa bi se zgrudil od teže svojega lastnega telesa. Njegova teža bi znašala namreč 2100 kg. In podobno bi bilo tudi z zakoni padanja. Med tem ko preleti na zemlji prosto padajoče telo v prvi sekundi 9,8 m, znaša brzina padca na soncu v istem času 274 m. Nekoliko kilogramov težko telo bi pri svojem padcu na sončno površino izvrtalo prav znatno jamo.

S prostim očesom vidimo sonce kot žarečo ploščo, ki sveti približno 465.000-krat močnejše od lune. Svetloba pa je tudi energija. V tej energiji temeljijo vse sile, s katerimi na zemlji gospodarimo in delamo, iz sonca izvira vsa sila, ki jo uporabljamo na zemlji. Brez sonca bi ne bilo ne premoaga, ne ležišča petroleja, ne pume, ne oseke, ne dežja. Vse življenje izvira iz sonca. Čudno pa je to, da uporabljamo sončno energijo skoraj vedno samo posredno ne pa neposredno. Baš ti ovinki, kar se tiče uporabe razpoložljivih sil in njihovih virov, so vzrok, da se naše odvisnosti od sonca le malo zavedamo. Temu je treba pristeti, da žari ognjena krogla v vesoljnosti z naravnost čudežno stanovitnostjo in da ostajajo temperature na njeni površini skoraj enake. Vse to nam je prešlo tako v navado in se nam vidi tako samo ob sebi umevno, da se čutimo od sonca naravnost neodvisne. To je pa velika zmota, kajti vsa toplota, vsa svetloba, vse mehansko gibanje in delo, rastlinsko in živalsko življenje ima svoj izvor v raznih sončnih žarčevih.

njih. Velikanske mase zraka in vodne pare, ki hranijo življenje na zemlji, krožijo v atmosferi le po zaslugi sončne toplote. Kako ogromno delo opravlja tu sonce, bomo spoznali najbolje iz tega, da dviga sončna toplota po točnih računih ob zemeljskem ravniku v času enega leta kakor stroj, ki se nikoli ne ustavi, 20.000 km dolgo, 2700 km široko in 6 m globoko vodno maso v obliki pare do oblčnih višin. Ta vodna količina je tako velika, da bi morali za isto storitev uporabljati več nego sto tisočkrat toliko strojev, kolikor nam jih je danes sploh na razpolago.

Kako velika je tedaj energija, ki jo prejemo od sonca? Preden odgovorimo na to vprašanje, si moramo biti na jasnem, da prejema zemlja le majhen naravnost neznan odloček sile, ki jo sonce izžareva v svetovno prostornino. Zemlja more sprejemati pač le toliko sončne svetlobe in toplote, kolikor je velika njena površina. Če si pa hočemo predstavljati kolikšne sile bežijo iz sonca, vedimo, da izžareva iz vsakega koščka njegove površine ki ni večji od navadite znamke, vsako sekundo 40 k. s. Del te energije se na poti do zemlje seveda izgubi, a ostali del je še vedno tako velik, da bi mogel staliti v enem letu 53 m debel ledni oklep okrog zemlje. Kako silovita pa je celotna sončna energija, si lahko ponazorimo z drugo primerom. Vzemimo, da bi mogli na razdaljo 150 milijonov kilometrov od zemlje do sonca zgraditi enakomeren, okroglo 3,5 km debel most iz ledu. Ta velikanski most, po katerem bi vozil vlak z brzino 200 km na uro približno 85 let bi sončna energija raztopila v eni sami sekundi v vodi, v nadaljnjih osemih sekundah pa bi pregronomni ocean iz lednega kolosa popolnoma izginil, oziroma bi se spremenil v vodno paro!

Kakšna vročina mora vladati na soncu, če izžareva to tolikšne energije? Po najnovejših raziskavah smatramo, da znaša temperatura na sončni površini okroglo 5900 stopinj. V globino, proti sončnem jedru, temperatura seveda narašča in jo v jedru cenijo na več milijonov stopinj. Pri tej temperaturi bi morale biti vse snovi, tudi najtrše, v nekem stanju, proti kateremu so vsi plini, kar jih poznamo na zemlji, pravi granit. A ker narašča proti sončni sredini seveda tudi pritisk, si moramo navzile ogromnim temperaturam v soncu predstavljati njegove pline tako zgoščene, da so podobni kakšnim zelo gostim tekočinam na zemlji.

Zaradi večnega izžaravanja bi moralo sonce izgubljati toploto in se ohladiti, če bi kakršne koli sile ne nadomeščale te izgube. Izračunali so, da bi se morala sončna krogla vsako leto, in to v najugodnejšem primeru, ohladiti približno za 1,8 stopinje Celzija, tako da bi se v zgodovinski dobi

človeškega rodu ohladila okroglo za 15.000 stopinj. Toda odkar človeški rod pomni, ni bilo opaziti nobenega znatnega popuščanja sončne toplote. Zato se moramo vprašati: Kakšni so viri, ki hranijo žarčice nebesno telo na isti toplotni stopnji?

Na to vprašanje si moremo odgovoriti le z domnevanji in teorijami. Bilo bi pa popolnoma napačno, če bi si predstavljali, da se krije sončna toplota s kakšnim normalnim zgorevanjem, n. pr. tako, kakor ohranjamo toploto v peči, če jo kurimo s premogom. Kajti v tem primeru bi morala dobiti sončna peč vsako leto nič manj nego 90 kosov premoga, ki bi bil vsak tako velik kakor zemeljska obla. Le v tem primeru bi se vzdrževala toplota, ki jo oddaja sonce. Pravilneje je, če si predstavljamo, da dobavlja poleg meteoritov, kometnih snovi in mas kozmičnega prahu, ki dežujejo stalno na sonce, dalje poleg radijevih in uranovih energij, ki se sprasčajo v njem, zlasti še razpad materije te nespremenljive množine toplote. Materija pa razpada v soncu pod vplivom stranskega tlaka in silovitih temperatur na njem. Drobitevi atomov je tedaj tisti energijski vir, od katerega živi sonce in vse, kar je od sonca odvisno.

Kako strašno so te energije, pa opazujemo najboljše ob sončnih mrkih. Iz plašča žarečega vodika, ki obdaja v debelini kakšnih 8000 km pravo žarečo sončno oblo, se dvigajo erupcije in eksplozije, ki so za našo pojme naravnost nepojmljivo grozne. Te »protuberance« žarečega plina letijo namreč s takšno silo v vesoljnost, da znaša brzina poedinih delcev do 500 km v sekundi. Tako so l. 1920. opazovali protuberanco, ki je dosegla v 25 minutah višino 830.000 km, vzplamnela kakor žareč oblak in nekoliko minut pozneje izginila. Samo majhna brazgotina na sončnem telesu je kazala kraj, kjer se je bila zgodila ta silovita eksplozija.

V zvezi s protuberancami so menda tvorbe, ki se pojavljajo kot temne pege na vzhodnem robu sonca, potujejo pogostoma preko vse njegove plošče in izginejo čez nekaj časa za zapadni sončni rob. Vzrok za potovanje teh »sončnih peg« kakor jih imenujemo, je v tem, da se sončna obla vrtili okrog svoje osi kakor zemeljska obla. Ob sončnem ravniku rabi to gibanje 25 dni, proti obema tečajema je pa čedalje počasnejše in znaša ob širini 40 stopinj 28, ob tečajih samih pa celo 37 dni.

59 odstotkov vseh sončnih peg nastaja na tisti strani sončne oble, ki je obrnjena od nas, pege pa so pogosto tako velike, da bi bilo v njih prostora za nekoliko zemeljskih obel. Iz teh tvor, ki si jih moramo predstavljati kot električno nabite vrtnice, bruhajo elektroni s silovito brzino v svetovje ter zadevajo mnogi med njimi na svoji poti tudi zemljo. Takrat vžarijo v zemeljskem ozračju severni siji in nastajajo »magnetski viharji«, ki motijo radijske in telefonske sprejeme.

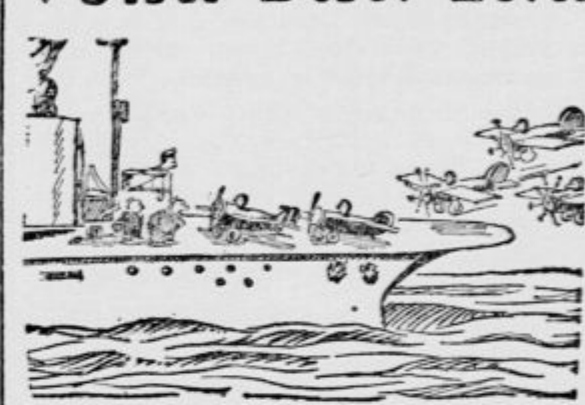
Sonce pa izžareva tudi kratkovalovne ultravijoličaste žarke. Te žarke poznamo iz »umetnih sonc«, iz kremenčevih žarnic, a pozabljamo, da jih sonce oddaja v milijonkrat močnejših oblikah. Ultravijoličasti žarki iz sonca bi zato pomenili za zemljo in njeno življenje strašno nevarnost, če bi ne bila naša premična obdana z ozračjem, ki učinkuje kot zaščitna plast zoper vse vplive iz vesolja. Najnevarnejši izmed teh žarkov se uničijo na poti skozi ozračje, a če bi tako ne bilo, bi vladali na naši zvezdi smrt in popolna puščava.

A NEKDOTA

Nurmi, slavni finski tekač, je hotel nekoč po poslih v sosednje mesto, a smola je hotela, da mu je vlak odpeljal baš pred nosom. Nurmi, ne bodi len, jo ucvrva po progi za vlakom.

Vlak je bil že zunaj postaje, ko se je strojevodja še enkrat obrnil in spoznal slavnega sportnika. Takoj je ustavil vlak in dejal: »Z vami pač nečem tekmovali!«

VSAK DAN ENA

»Presneti gumpci, baš sedaj prihajate, ko smo palubo tako lepo očistili!«

Oddelki Italijanskega ekspedicijskega zbora v Rusiji v obrambi važnega železniškega križišča med bitko za Harkov

ki jih je videl pred mnogimi leti na Velikonočnem otoku. Toda ko je dospel bliže, je mogel ugotoviti, da je to oblika sila velike, na tleh sedeče ženske, ki pa ni bila narejena, marveč živa; imela je vzravnani trup in se je s hrptom in komolci opirala ob neko goro. Njeno obličje je bilo napol lepo, napol strašno, oči in lasje črni, in z očmi se je bila kar zapeljala vanj. Ko ga je tako nekaj časa molče gledala, mu je rekla tole:

Narava: Kdo si? Kaj neki iščeš v krajih, kjer je bila tvoja vrsta neznanca?

Islandec: Sem ubog Islandec, ki beži proč od Narave. Ko sem bežal pred njo skoraj vse življenje in prehodil stotine raznih krajev na zemlji; se ji sedaj tudi tule umikam.

Narava: Tako bežiš veverica pred kačo klopotača, dokler ji sama ne pade v žrelo. Jaz sem tista, ki pred njo bežiš.

Islandec: Narava?

Narava: Nihče drug.

Islandec: Zal mi je do dna duše in trdno menim da se mi večja nesreča od te ne bi bila mogla pripetiti.

Narava: Saj si vendar moral sam pomisliti, da obiskujem še prav posebno te kraje, kjer se — kakor veš — bolj kakor kjer koli drugod kaže moja moč. Toda kaj neki te sili, da bežiš pred mano?

Islandec: Vedeti moram, da sem bil že za mladih nog, ko sem imel še malo izkušenj, prepričan o tem, da je življenje ničemurno in da so ljudje neumni. Ljudje se bore neugnano drug zoper drugega, da bi dosegli ažitke, ki jih ne veseli in dobrine ki jim ne koristijo, povzročajo izmenoma drug drugemu neskončne skrbi in neskončno zlo, ki jih muči in jim škoduje; odkaljujejo se tembolj! sreči, čim bolj jo iščejo. Zaradi takega gledanja sem zavrgel vsako drugo željo in se odločil, da bom živel mirno in samotno, ne da bi kogar koli nadlegoval, niti skrbel, da bi kakor koli izboljšal svoj

položaj ali s komer koli tekmoval za dobrino tega sveta. In ker sem obupal nad slastmi življenja kot nečim, kar ni dano človeškemu rodu, sem imel samo še to skrb, da bi ostal kar moči daleč od trpljenja. Nikakor nečem reči, da sem se hotel izogniti delu in telesnemu trudu, saj sama dobro veš, kakšen razloček je med trdom in težavami, med mirnim življenjem in brezdeljem. A že v prvem hipu, ko sem hotel ostvariti ta svoj sklep, sem izkusil kako neumno je misliti, da se boš mogel, živčev ljudmi, ne da bi kogar koli žalil, izogniti žalitvam drugih; dalje, da boš mogel s prostovoljnim popuščanjem in zadovoljčujoč se v sleherni stvari z najmanjšim, doseči vsaj to, da ti bodo prepustili kakršne koli prostorček in da te ne bodo prikrajšali tudi za tisto najmanjšo. Toda ko sem se umaknil iz družbe in se zaprl v samotno, sem se zlahka osvobodil človeškega nadlegovanja: na mojem rodnem otoku dosežeš to brez težav. In ko sem tako storil in začel živeti brez slehernega ugodja, se vzdih temu nisem izognil trpljenju, kajti dolgočasno zime, siloviti mraz in huda poletna vročina, kakor so lastne mojemu otoku, so me mučile neotegoma. In ogenj, ob katerem sem bil moral prebiti velik del časa, mi je osušil meso in z dimom trpinčel oči, tako da se nisem mogel ne v hiši ne pod milim nebo iznebiti neugnanih nevednosti. Takisto si nisem mogel obvarovati tiste miru, ki so ga izprava predvsem iskale moje misli, saj me niso nikdar nehali vznemirjati strahotni viharji na morju in na kopnu, rojčenje in pretnje gore Ecla, strah pred požari, ki so pogosti v hišah, kakršne so naše, namreč lesene. Vsa ta neudobja večno enolična in sebi podobnega življenja življenja brez vsake druge želje in nadeje in skoraj že brez sleherne druge skrbi, kakor je skrb za mir, ta neudobja

postanejo daljša in mnogo težja, kakor se zde takrat, kadar je naš duh večidel zaposlen z mislimi o javnem življenju in z nevednostmi, ki nam jih povzročajo ljudje. In če sem takole spoznal, da me vse manj vznemirjajo in mučijo druge stvari, toj ko sem se umakal in tako rekoč pogrezal vase, samo da bi bil moj obstoj kar najmanj v nadlego in škodo kateri koli stvari na svetu, sem jel spreminjati kraje in podnebje. Hotel sem doznati, ali bi bil mogoč kjer koli na svetu doseči to, da bi me drugi ne žalili, ko jih jaz ne žalim in da bi me trpel škoda, ko sam drugim ne škodujem. Ta sklep je sprožil tudi misel, ki se mi je bila tedaj zrodila v glavi: da si ti nemara določila človeškemu rodu samo eno podnebje na zemlji (kakor si storila z vsako drugo vrsto živali in z rastlinami) in mu določila neke kraje; izven njih ne morejo ljudje ne uspevati, ne živeti brez težav in bede, pa ne po tvoji krivdi, marveč po krivdi njih samih, če namreč pozabijo in preokrečajo meje, ki so bile po tvojih zakonih določene njihovim bivališčem. Prepotoval sem domala vse svet in sam izkusil skoraj vse dežele, vsedkar in povsod zvest svojemu sklepu: ne biti nikomur v nadlego, razen tistega malo, ker je bilo treba in zagotoviti si samo mirno življenje in ničesar več. Toda zgodilo se je, da sem v tropičnih krajih gorel od vročine in v smeri k tečajema ledenol od mraza. V krajih blagega podnebja me je žalostila nestanovitnost vremena in povsod so me mučili tvoji vznemirjeni elementi. Videl sem več krajev, ki v njih ne mine dan brez nevihte, kar je toliko kakor če bi rekli, da vsak dan nasakujemo v vodi boj zoper prebivalce tega kraja, ki ti niso nikdar storili nič žalega. V drugih krajih je vedrina neba odkupljena s pogostimi potresi, z množino in besom vulkanov, s podzemnim kipenjem vsega kra-

ja. V krajih in ob letnih časih, ki so sicer varni pred drugimi zračnimi besi, vladajo vetrovi in čezmerni vrtnici. Včasih se mi je zdelo, da se mi zaradi preobilne teže snega rži streha nad glavo druge krati se je zaradi prevelikega dežja pogrezala še sama zemlja pod menoj; nekajkrat sem moral na vso moč teči pred rekami, ki se me zalezovale, kakor da bi jim bil storil kaj slabega. Mnoge divje zveri, ki jih nisem z ničemer izgnal, so me hotele požreti, mnoge kače zastrupiti; v raznih krajih bi bilo le malo treba, pa bi me letede žuželke obrale do kosti. Ne maram niti omenjati vsakdanjih nevarnosti, ki venomer prete človeku in ki so neskončne po številu, tako da neki stari filozof ni našel boljšega zdravila zoper strah kakor mnenje; da se je treba bati sleherne stvari. Tudi boleznim mi niso prizanesle, čeprav sem bil in sem še vedno ne samo zmeren človek, marveč človek; ki se vzdržuje slehernega telesnega ugodja. Nemalo se čudim, kadar vidim, da si nam dala toliko trdovratne in nesnane požljivosti po ugodju, da nam postane življenje brez njega nepopolno in kakor oropano tega, k čemu teži po naravi. Z druge strani pa si odločila, da je to uživanje skoraj izmed vseh človeških stvari najbolj škodljivo telesni moči in zdravju najbolj usodno s svojimi posledicami za posameznega človeka in najbolj sovražno trajanju samega življenja.

ZAPISKI

Ljubljansko barje v naši literaturi. V »Slovenčev« knjižnici je pravkar izšla zbirka legend in pravljic Joža Likoviča »Svetinje nad Barjem«. Knjigo, ki izžareva »genia loci« okolice našega mesta, je ilustriral Jože Senk. Delo pisatelja, ki

se je že prej oglašal v raznih revijah in člankih prva samostojna zbirka so te legende, balade in pravljice, bomo v naši kulturni kroniki orisali podrobneje, za sedaj samo priporočamo Likovičev knjigo pozornosti ljubiteljev našega izvirnega slovstva.

Italijanska drama v inozemstvu. Italijanska dramska produkcija prodira vedno bolj na inozemske otre, kjer so že prej nekateri vodilni dramatik, zlasti Pirandello, zavzemali položaj, ki odgovarja njihovemu pomenu. Sedaj se pojavlja zanimanje za dela avtorjev, ki doslej še niso stali v ospredju. Tako je Chiarelli jeva drama »La Maschera e il volto«, ki je ena najboljših italijanskih dramskih stvaritev zadnjega časa, bila prevedena že v dvajset jezikov. Pravkar so jo prevedli še v finščino in pride prihodno sezono na oder. V Rumuniji zaznamujejo posebne uspehe: Giuseppe Adamia »Felicitate Colombo«, Nicole Manzarja »Triumf pravice« in Armanda Curcia »Čemu ti novci?« Komedijsko Aleksandra De Stefanija »Ljudje niso nevaležniki« so igrali z velikim uspehom v flamskih gledališčih v Anversu in Gandu.

Najuspešnejša japonska sodobna drama. Vincio Marinucci je prevedel in pripravil za uprizoritev v rimskem Vseučiliščnem gledališču dramo sodobnega japonskega pisatelja Kurata Hyakuzo »Učitelj in učencec«. Dogaja se l. 1200 in obravnava snov o ustvaritvi sekte »Jode«. V japonsčini je dosegla ta igra več kakor tisoč predstav in osemnajst knjižnih izdaj.

Zgodovina antičnega slovstva. Izšla je druga knjiga »Storia della letteratura greca« iz peresa Gennara Perrotta. Je to eden izmed priročnikov za šolsko rabo, vendar poudarja kritika, da sega globlje v problematiko grškega in rimskega slovstva in olipra nekatere nove poglede. S tretjo knjigo bo Perrottovo delo zaključeno.

Kronika

* **Visoko odlikovanje štirih admiralov.** Divizijski admiral Guido Horzio Giovannola, Raffaele de Courten in Giuseppe Fioravanzo ter kontraadmiral Federico Vicedomini so bili odlikovani s Savojskim vojaškim viteškim redom.

* **Papež spet sprejema.** Iz Rima poročajo: Papež Pij XII., ki je zadnji čas zaradi bolehnosti ni mogel sprejemati vernikov, se je spet odločil, da od 4. julija dalje sprejema v avdienco kardinale in voditelje višjih cerkvenih uradov.

* **Smrt grofice Teikyjeve.** Na neki kliniki v Budimpešti je v torku umrla vdova po pokojnem grofu Pavlu Teikyju, grofici Ivana Bissingen-Nippenburg. Pogreb bo danes na državne stroške.

* **Smrt znamenitega arhitekta.** Iz Monakovega poročajo: V Tegernseu je umrl znan monakovski arhitekt, tajni svetnik prof. dr. Hermann Bestelmeyer. Bil je odličen vseučiliški profesor in je kot arhitekt zaslovel zlasti po načrtih za nekatere velike zgradbe v Monakovem in v Norimberku. Od leta 1924. dalje je bil predsednik bavarške akademije upodabljajočih umetnosti.

* **Smrt viteza železnega križa.** V hudih bojih južno od Ilmenskega jezera je padel 19. junija na čelu svojega polka nemški podpolkovnik Henrik Tromm. Bil je odlikovan z viteškim križcem reda železnega križa.

* **Smrtna žrtev dobrodelne zbirke.** V bolnišnici v Melku je umrla trgovčeva hčerka Marta Söllnerjeva kot žrtev hude nesreče. V nedeljo je na železniški postaji zbirala prispevke za nemški Rdeči križ. Stopila je v neki vlak, ki se je že premikal. Spodrsnilo ji je na stopnici in je padla pod kolesa, ki so ji odrezala obe nogi. Zaradi izkrvavitve je umrla, ko so jo pripeljali v bolnišnico.

* **Kirurška klinika v Ljubljani** do predika ne sprejema bolnikov.

* **Italijanski stipendiji za madžarske učitelje italijansko.** Italijanski kulturni zavod v Budimpešti je objavil, da je italijanski zunanji ministrstvo razpisalo za prihodnje šolsko leto 8 stipendijev po 10.000 lir za madžarske absolventne filozofe, oziroma za tiste, ki so v poslednjem letu vseučiliškega študija in so si izbrali italijansko za svoj predmet. Obvezati se morajo, da bodo poslednje študijsko leto dovršili na filozofski fakulteti univerze v Bolonji, kjer bodo opravili končni izpit. Poleg mesečnega obroka prejmejo povrnjene tudi vse študijske takse. Stipendiji se dodelijo s pristankom madžarskega prosvetnega ministra.

* **Nemški državni odbor za pobljanje revmatizma** je ustanovljen na pobudo državnega zdravstvenega vodje dr. Contija. Na seji v notranjem ministrstvu so bili zbrani zastopniki najvišjih uradov stranke, države in vojske. Za predsednika državnega odbora za pobljanje revmatizma je postavljen prof. Gerome iz Wiesbadena, njegov namestnik pa je višji vladni svetnik dr. Mayer iz notranjega ministrstva. Priprave za izvedbo organizacije so poleg njiju poverjene prof. Hochreinu v Lipskem in prof. Kochtu v Breslavi. Poslovalnica državnega odbora je v Berlinu.

* **Prva madžarska poroka na daljavo** je bila te dni sklenjena v Miškolcu. 24letni mlazar Julij Irgong, ki je vojak na sovjetski fronti, se je poročil z 22letno Gizelo Takáčovo iz Miškolca. Ženina je zastopal veliki župan, ki je po poroki prvi čestital nevesti ter ji izročil lepo darilo.

* **Prva doba zaradi zaščite krvi v Pragi.** Od aprila letos je prepovedano stopati židom in ariskim pripadnikom v protektoratu oziroma obratno v ožje stike. Najvišja kazenska 15 let težke ječe. Te dni je okolišče sodišče v Pragi izreklo prvo sodbo po novem češkem zakonu o zaščiti krvi.

* **Prodaja zimskih plaščev** je v Nemčiji prepovedana. Nemški državni urad za oblačila je odredil, da do 15. septembra ni dovoljeno v Nemčiji prodajati moškega in deškega blaga za zimske plašče. Seveda se tudi izgotovljeni plašči ne smejo prodajati. Isti urad je prepovedal prodajo oblačilnih predmetov iz papirja in iz tkanin, mešanih s papirjem. Izvzeti so samo papirnati ovratniki in nekatere zaščitna oblačila delavcev in delavk.

* **Pošiljke na nemško fronto** so zdaj dovoljene mesečno na vsakega vojaka v teži do enega kilograma. Nemške pošte sprejemajo samo tiste zavojke, na katere prilepijo odposiljalci dovoljene znamke, ki jih pošilja vojaki s fronte. Za pošiljke do 100 gramov take znamke niso potrebne. Izražena pa je bila želja, da bi se take pošiljke odpravljale v manjšem številu. Pošiljke iz letalske vojske na fronto so dovoljene samo do 10 gramov teže.

* **Mrzli dnevi ob La Plati.** Iz Buenos Aires poročajo: V Urugvaj in v južni Braziliji že 17 let niso zabeležili takega vdora mraza, kakršen je zavladal letos v drugi polovici junija. Povprečno je živo srebro padlo ponoči na 8 stopinj pod ničlo. Sredi Argentine, zlasti v goratih delih pokrajine Kordobe, je padlo celo na 13° pod ničlo. Celotno v tistih pokrajinah, ki slovijo po toplim zimskim podnebjem, tako zlasti v Rivi in Katamarki, je bilo živo srebro prav tako pod ničlo. Argentinci so letos tem huje prizadeti, ker močno primanjkuje kurliva. In tako so pač kurlili, s čimer so mogli, z drvmi, s petrolejskim briketom in s koruzo, samo ne s premogom, ker ga nimajo več. Na žalost je precej ljudi tudi zmrazilo in sicer v Buenos Airesu osem, iz južne Brazilije pa poročajo celo o 30 mrtvih. Revno prebivalstvo je z nenadnim vdorom mraza čez Južno Ameriko hudo trpelo. S kresom je val mraza spet poplul in pričakujejo Argentinci še nekaj toplih dni, čeprav se je približala deževna doba, ki pomeni za te pokrajine nastop zime.

* **Ženskam brez nogavic** je vstop v cerkev dovoljen. Cerkev doslej uradno ni izdala nikakršnega pravilnika glede ženske obleke v splošnem in tudi ne glede letne obleke posebej. Jasno pa je, da mora biti ženska ki hoče v cerkev, spodobno oblečena in za spodobno obleko se smatrajo ne preveč kratka krila in ne preveč izrezane obleke s prekratki rokavi. Kar se tiče posebnega ozira na nogavice, je jasno, da bi jih ženske, ki hočejo v cerkev, prav za prav morale imeti. Ako pa pobožna ženska v ostalih pogledih ustreza predpisom glede obleke, lahko tudi brez nogavic stopi v božjo hišo, kajti današnji čas zahteva, da dovolijo župniki vstop v cerkev ženskam, ki nimajo nogavic. Tako je, kakor pravkar

čitamo, dovoljen ženskam brez nogavic posest največjega krščanskega svetišča vati-kanske bazilike

* **Parketno voščilo v ribniku.** Sovjetsko odkritje se je po naključju primerilo v nekem industrijskem kraju v Srednji Nemčiji. Pred sedanjo vojno je tam obratovala tovarna stearina, ki je odplavljala vodo iz obrata v bližnji ribnik. Tam se je v teku časa nabrala več ko pol metra debela plast stearina. Lastnik ribnika je zdaj o tem obvestil policijo, da dožene množino nepričakovano odkritja zaklada.

* **Kup nesreč.** Iz Dobrunj so pripeljali v ljubljansko bolnišnico 27 letnega delavca Franceta Pezdirja, ki je padel in si zlomil roko. Z Raketa je moral v bolnišnico 14 letni delavec sin Ivan Hribar, ki je padel s česnje in si zlomil levo. Z lestve je padel 59 letni delavec Anton Debevec iz Borovnice in si zlomil roko. Na Planini pri Raketu je padel pod težko naložen voz 44 letni posestnik Ivan Kermavner ter dobil notranje poškodbe. Mariji Tomšičevi, 5 letni hčerki delavca iz Dobruve, pa je mlajši bratec pri igri s kamnom hudo ranil nos.

IZ LJUBLJANE

Delitev ranega krompirja

Prehranjevalni zavod Visokega Komisarjata bo z današnjim dnem začel razdeljevati rani krompir na julijske živilske karnizne po 6 kg na osebo na odrezek — G. — Stranke dobijo krompir pri trgovcu, kjer dobivajo tudi druga racinirana živila. — Cena v prodaji na drobno za krompir je določena na 2,25 lir za kg. — Potrošniki se opozarjajo, da s tem krompirjem varčujejo, ker so ponovne dobave negotove. — »Prevedo«, Prehranjevalni zavod Visokega Komisarjata za Ljubljansko pokrajino.

Zaradi nakaznic krompirja obvešča mestni preskrbovalni urad vse trgovce, ki niso člani niti Gospodarske niti Skupne prodajne in nabavne zaloge, naj pridejo ponje v soboto št. 8. II. nadstropja Mestnega doma po sledečem razporedu: V četrtek 9. t. m. trgovci z začetno črko A—K, v petek 10. t. m. z začetno črko L—P in v soboto 11. t. m. z začetnimi črkami S—Z. Se isti dan bodo trgovci na drobno prevzeli krompir tam, kjer jim bo nakazan. Konsumenti pa bodo že prihodnji dan lahko dobili po 6 kg krompirja za osebo na odrezek G julijske živilske karnizne. Trgovci bodo krompir prodajali po 2,25 L kilogram. Kdor pa še ni prišel po pripadajočo količino krompirja na odrezek H, naj to takoj stori, a plačal bo ta z odrezkom H dobil krompir po stari ceni 2,60 L. Priporočamo potrošnikom, naj ne porabijo vsega krompirja takoj, ker ni gotovo, koliko ga bodo še dobili, če bo sploh še dojen.

* **Novi grobovi.** V Ljubljani je po kratki in težki bolezni umrl trgovec g. Stefan Turnšek. Na poslednji poti bomo spremlili blagega pokojnika današnji četrtek ob pol 4. popoldne iz kapele sv. Jožefa na Zalah na pokopališče k Sv. Križu. — Po dolgi, mučni bolezni je umrla gđ. Josipina Stana-dova, dolgoletna uradnica Kmetijske družbe v Ljubljani. Pogreb blage pokojnice bo danes ob 3. popoldne iz kapele sv. Kristofa na Zalah. — Včeraj popoldne so pri Sv. Križu zagrebli pomenske ostanke ge. Marije Ahčinove. Pokojnik blag spomin, preostali nam iskreno sožalje!

* **Pravoslavna cerkevna občina** v Ljubljani javlja svojim članom, da bo danes 9. t. m. ob 16. uri popoldne v cerkvi sv. Cirila in Metoda p. trejeno svečano opelo v spomin blagopokojnemu dr. Pavlu Avramoviču, prvemu predsedniku Pravoslavne cerkvene občine. Po opelu se bodo prijatelji pokojnega napotili na pokopališče, da se ob sveži gomili oddolže spominu pokojnika. Vse njegovi prijatelji so vabljeni, da se udeležijo spominske svečanosti.

* **Razstava Nikolaja Pirmata in Rajka Slapernika v Obersnelovi galeriji** bo odprta samo še nekaj dni, zato priporočamo, da si jo ogledajo ljubitelji umetnosti, ki doslej še niso utegnili. Lepa umetnina predstavlja vrednoto, ki ji noben čas ne vzame veljave — zato naj vsakdo, ki ima okus in denar, z deli naših likovnih tvorcev okraši svoj dom.

* **Pisarna Glasbene Matice** ima ob občinskih uradnih ure od 8. do 12. in od 15. do 17. ure. V soboto popoldne je pisarna zaprta.

* **Vročina narašča.** Poletje je začelo v juliju pošteno uveljavljati svojo pravico in nam zadnje dni pridno kusi s soncem in soparico. Pretekli torek je bil naslednji najbolj vroč dan letošnjega poletja. Živo srebro v Zvezdi se je povzpelo na 30,4 stopinj C, kar je za Ljubljano prav izdatna mera poletne vročine. Zlasti v popoldanskih urah je hudo prigrevalo, le tu in tam je blagodejen veter ohlajal ozračje. Kmalu so se spet nakopičili oblaki, nastopala je soparica in je kazalo na vremenski preobrat. Toda v večernih urah je prijeten veter spet pometel nebeski obok, da je bil večer jasen in prijeten. Tudi noč je bila jasna in precej topla. Včeraj jutraj je bilo živo srebro že zgodaj na 15,8 stopinj C. Kakor vse zadnje dni, je bilo nebo dopoldne spet jasno in sončno, vendar je bilo ozračje kljub jasni in dopoldne soparno in bomo verjetno v kratkem nekoliko spremenili vreme.

* **Nekaj korisnih nasvetov sadjarjem** objavlja Martin Humek v glasilu sadjarskega in vrtnarskega društva. Napačno ravnanje, pravi, ako letos na pomlad posajeno sadno drevje zalivate z gnojnicjo, zlasti še ob suši; dalje, ako z gnojnicjo zalivate ali dušičnatimi umetnimi gnojili mlado sadno drevje pozno poleti ali celo na jesen; ako odpadlo piškavo sadje pustite na tleh pod drevmi; ako poganke iz korrenin samo potrgate; ako pustite, da se drevesni kolobar pri mladem sadnem drevju čez poletje zaraste; ako režete cepiče za poletno požlahtnjevanje (okulacijo) na premladem sadnem drevju, ki še ni rodilo; ako sadno drevje, ki letos ne kaže nikakega ali le malo zaroda, zanemarjate; ako čakate z oporami toliko časa, da se pod težo sadja začne lomiti vejice; ako poletne hruske in rana jabolka pustite na drevesu, da popolnoma dozori, se zmede in začne same v množinah odpadati; ako pustite jagodam pritiške (vroce), da se razraščajo po mili volji; in slednjič, ako pustite ob hudih nalivov stepeno zemljo, da se izsuši in razpoka.

Janez Cesar zopet Rožmanov Janez

Po več kakor sedemdeset letih bo Janez Cesar v petek, 10. t. m. spet igral Rožmanovega Janeza v Golarjevi ljuški komediji »Vdova Rošlinka«. Precej let je torej poteklo od tistih dni, ko je Janez Ce-

sar temu Golarjevemu Janezu pripomogel do odrskega uspeha. Ne bo več sam mlad, kakor je bil še v tistih letih, vsi pa, ki poznajo in cenijo dramsko umetnost Janeza Cesarja, vedo, da bo tudi v tej vlogi neugnan mladosten, živ in naraven. Zato bo nova predstava »Vdove Rošlinke« zamirliva že zaradi vloge, ki jo bo igral Janez Cesar. Priporočamo jo pozornosti našega občinstva.

* **Nagrajeni obiskovalci razstave Gorše-Maleš v Jakopičevem paviljonu** prejmejo sliko — signirani izvirni petbarvni lesorez Marija (po slovenskih narodnih motivih) od M. Maleša v četrtek 9. t. m. in petek 10. t. m. med 11. in pol 12. uro v Jakopičevem paviljonu. Slučajni zamudniki naj se blagovolijo obrniti na upravo revije »Umetnost«. Pod turnom št. 5 (telefon 22-88). Izžreban je bil po eden izmed vseh 50 obiskovalcev razstave: 7, 94, 115, 176, 223, 288, 349, 365, 419, 484, 501, 590, 629, 683, 733, 756, 842, 893 in 904. Vsak katalog, ki je veljal za vstopnico, ima zaporedno številko zadaj s hrbtno — izžreban naj ga prinese s seboj.

Prašek za vlaganje jaje

DOBITE V DROGERIJI

KANC, LJUBLJANA, ŽIDOVSKA UL. 1

* **Strokovno nadaljevalna šola za stavbne obrti** se je iz poslopja meščanske šole v Mostah spet preselila v ljudsko šolo na Grabnu ter nadaljuje s poukom kot doslej ob sredah in petkih.

* **S česnje je padel.** Ciril Martinc, 13 letni sin hišarja z Rudnika, je padel s česnje in si zlomil levo. Prav tako je morala v bolnišnico 6 letna Fani Švajgerjeva, služtevka žena iz Ljubljane, ki je padla po stopnicah in si zlomila roko.

* **Tudi bob raste po ljubljanskih vrtovih.** Marsiče so se domislili naši zasebni ljubljanski vrtnarji, ki so se letošnji pomlad tako pridno lotili obdelovanja zemlje. Zdaj, ko je vse zelenje v najlepši rasti, opazi po ljubljanskih vrtovih, koder so prejšnja leta zelenela in cvetele rože, različne koristne rastline. Po zgledu naših dedov so se posamezni ljubljanski »kmetovalci« spomnili tudi boba, ki je bli nekdanje čase reševal v marsikateri zimski stiski. Bob obeta, da bo tudi po ljubljanskih vrtovih dobro obrodil. Pozornost naših bobarjev pa zasluži naslednja beležka Ivana Drašlerja v najnovejši »Zvezdi«: »Sadjarja in vrtnarja: Ako je še za koga zelen bob, v stročju kuhan, da si ga samo lušči, taka slaščica ko meni, bi bila res škoda, če bi ga ne sadil. Ko sem ga na njivi sadil, nisem opazil, da bi mu uši povzročile kaj več škode. Drugače pa je na zelenjadnem vrtu. Tam jih je bilo vse živo in skoraj nemogoče zatreti. Ker so se držale le bolj na vršičkih, sem le te preščinil, in glej! Kakor hitro je rastlina nekoliko ostarela, so uši izginile. Torej za spoznanje je bilo manj pridekla, a bob je bil rešen.

* **Mravlje so na vrtu hudo nadležne.** zato svetuje inž. Janežič v sadjarskem in vrtnarskem glasilu naslednje: Poiščite gnezdo ter ga zvečer zalijte z vrelo vodo, petrolejem ali ogljikovim žveplecem. 100 do 200 ccm te lahko vnetljive tekočine zalijte v gnezdo in nato zagrnite z zemljo. Seveda pri tem propadejo tudi rastline v bližini gnezda. Kjer ne moremo doseči gnezda ali želimo ohraniti rastline, uporabljamo zastrupljene vabe. Popoln uspeh dosežemo z njimi, če se mravlje več dni zaporedoma nič več ne javljajo. Vabe pripravimo iz 120 g sirupa (zaslajena raztopina sladkorja ali medu), ki mu primešamo 1/4 g belega arzenika ali 1/2 g bljuvnega kanna ali 1 g svinčene arzenita. Solsko gobico namočimo v to raztopino in jo položimo v prazno, večkrat preluknjano pločevino škatlo, ki je ostala od paste ali konzerve, ter jo postavimo na kraj, kjer se zbirajo mravlje. Lahko pa mravlje tudi polovimo v lončke. Srednje velik cvetničnik, prazen ali do polovice napolnjen z leseno volno, povežemo na zemljo nad mravljinjo stezo. Odvodno luknjico na lončku pokrijemo s črepijo. Mravlje napolnijo lonček z zemljo in si v njem napravijo gnezdo. Ko je lonček poln, ga previdno dvignemo z lopato in ga z vsebino vred vržemo v posodo s krompom. Z rastlin pa preženemo mravlje, ne da bi jih s tem uničili, z ostro dišečimi snovmi, na primer s karbolinijem ali petrolejem. Z njimi preprijemo pesek in ga potresemo okrog rastlin. Enako potresemo naftalin.

Z Gorenjskega

* **Smrt pri kopanju.** V celovškem kopališču se je v nedeljo primeril žalosten dogodek. Desetletni solar Hans Karel Unteregger, doma iz Celovca, se je v kopališču igral z žogo. Po nesrečnem naključju je ob najbližjem kraju padel v vodo in je takoj utonil. Za novega ravnatelja železniške direkcije v Beljaku je imenovan dr. Henrik Zechmann. Pretekli petek se je pripeljal v Celovec. V slavnostno okrašen čakanec drugega razreda je bilo sklicanih k zboru 200 celovških železničarjev.

* **Poslednja premiera** v celovškem deželnem gledališču je bila Anzenbergerjeva igra »Dvojni samomor«. Igra je zabavna in žanje ob zaključku sezone mnogo odobravnja.

* **V Velikovec** je bil sklican letni zbor krajevne skupine. Krajevni vodja Medved se je spominjal padlih sošolcev in pokojnih pristašev. Nato je bilo sprejetih 15 novih članov. Krajevni vodja je izrekel zahvalo krajevnomu prosvetarju dr. Vederjaku, ki zapusti te dni Velikovec. Sledilo je predavanje o stanju prehrane.

* **Nevarno vozarjenje v dvoje.** V Nemčiji je strogo prepovedano jemati na kolo kakega prislednika, ker so se že pogostokrat pripetile hude nesreče, bodi že s samo vožnjo na kolesu ali pa pri trčenju z avtom ali kakim drugim vozilom. Vendar posamezni lahkomišelniki kolesarji še ne ubogajo prepovedi, zato tudi žrtve ne izostanejo. Pri Volšperku je vzel železničar Janez Liebmann na kolo šolarja Ivana Zwainza. V naglem diru po klancu sta se oba prevrnila. Dečko je dobil le nekatere ogrebotine, zato pa je železničar obležal s pošteno lobanjo. Nezvestnega so ga pripeljali v bolnišnico v Volšperku, kjer se bori s smrtjo.

* **Štetje svinj** bo letos prirejeno dne 3. septembra.

S Spodnje Štajerske

* **Novi grobovi.** V Mariboru so umrli: 45 letni železniški ključavničar Stefan Brezovnik iz Pekinga, 63letni uslužbenec bolnišnice Franc Kramberger, 29letna železničarjeva žena Marija Močnikova, 19letni pomočnik policist Walter Sulzer, 65letna polkovnikova vdova Amalija Lubanovičeva, 65letna profesorjeva vdova Leopoldina Ladstaveča iz Velike Nedelje, 85letna nadučiteljeva vdova Albina Mavričeva, 47letni tehnični uradnik Hans Giber, 56letni trgovski zastopnik Anton Stürmer in 83letna hišna posestnica in strojevodjeva vdova Elizabeta Honka. V Sošanju je umrl 31 letni stražnik Stanko Kolar iz Maribora, v Braslovcah zasebnik Ljudmila Novakova, v Šmarju pri Jelšah pa zasebnik Albin Šprajc.

* **Poslednja premiera** v letošnji sezoni mariborskega gledališča je bila opera »Nečak od tam in tam«, ki jo je napisal Eduard Künneke, eden izmed Lehárjevih naslednikov. Kritika pravi, da je mariborska uprizoritev uspešla in da sta se v glavni vlogi zlasti uveljavili Eml Petko in subreta Greta Poppova.

* **Nov delovni red** je bil uveden na Spod. Štajerskem in istem obsegu, kakršen velja na ostalem štajerskem. Novi red vsebuje predpise o delovnem času, o nedeljskem in prazničnem delu, o zaposlitvi otrok in mladostnikov v industriji, rudarstvu, trgovini in obrti na Spodnjem štajerskem. Med drugim je za časa vojne brez posebnega dovoljenja dopustna deseturna zaposlitev vseh delavcev, starih nad 18 let. Za ženske in za mladostnike pa je treba posebnega dovoljenja, če hoče kakšno podjetje podaljšati delovni čas nad 56 ur v tednu. Obrtni nadzorstveni urad ima v Mariboru ob četrtki uradni dan in se sprejemajo ustne želje in pritožbe.

* **Slovesnost v Trbovljah.** Po navodilih šefa civilne uprave sta s 1. julijem prišla v Trbovljah uradovati okolišno vodstvo Heimabunda in urad deželnega svetvalca. V ta namen je priredil trbovski okolišni vodja večjo slovesnost, h kateri so bili povabljeni uslužbenci in sodniki deželnega svetvalca in Heimabunda. Prišli so župani iz vsega trbovškega okrožja. Govoril jim je deželni svetovalec dr. Frohner, ki je razložil naloge uprave v obmejnem okrožju.

* **Frapor nemškega Rdečega križa** je izročil ptujski okolišni vodja Bauer moškim in ženskim pripadnikom Rdečega križa v ptujskem okrožju. Svečanost je bila opravljena na dvorišču ptujske reševalne postaje. Poleg rednih križarjev je nastopil tudi oddelke bramborcev. Najprej so razvili državno zastavo in skupno zapeli pesem »Sveta domovina«. Nato je okolišni vodja izročil prapor rekoč, da je vsaka nemška zastava znamenje narodno - socialistične borbenosti.

Iz Hrvatske

* **Palata Pokojninskega zavoda** v Banjaluki. Pokojninski zavod v Zagrebu je kupil v Banjaluki z razlastitvijo prostorno zemljišče, potrebno za zgradbo petnadstropne palače. Zemljišče stane 5.200.000 kun. Mestno poglavarstvo v Banjaluki je že dovolilo, da se porušijo dosedanja stara poslopja na kupljenem prostoru in tako bo Banja Luka dobila v svojem središču novo veliko palačo.

* **Svečanost italijanske ljudske šole** v Zagrebu je bila prirejena ob zaključku šolskega leta. Prišli so med drugim poslanci Ekske Casertano z gospi in vsemi uradniki poslaništva. Italijanski generalni konzul dr. Canino, general Amato s številnimi oficirji ter skoraj vsi člani italijanske kolonije. Povabljeni so bili tudi zastopniki ustaške mladine. Prireditve se je pričela s himnami, nakar je izpregovoril ravnatelj Trevolli. Sledil je pester spor s petjem in deklaracijami. Nato so bila razdeljena spričevala.

* **Italijanske šole pod okriljem generalnega konzulata** kraljevine Italije v Zagrebu se bodo letos odprle istočasno s drugimi šolami v septembru. V otroški vrtec se lahko vpšejo fantje in dekleta od 3 do 6 let, v ljudsko šolo otroci od 6 let dalje, v srednje šole pa otroci od 10 let dalje. Poleg italijanskih bodo posebni učitelji poučevali hrvaščino in hrvaško kulturo. S 1. avgustom se bodo pričeli tečaj za naglo priučenje italijanščine.

* **Spominska plošča na župni cerkvi sv. Petra** v Zagrebu, ki so jo te dni odkrili, opozarja na tri dosegne in to: na 1300 letnico zveze Hrvatov s sv. stolico, dalje na sveto leto, ki ga je dovolil papež Pij XII. hrvaškemu narodu, in na ustanovitve države Hrvatske. Ob odkritju plošče je opravil svečano cerkevno opravilo nadškof Rafael Rodič, ki je tudi blagoslovil spominsko ploščo.

* **Podpora muslimanski cerkvi** v Zagrebu se je mudil ravnatelj vakufa dr. Hazim Muftić iz Sarajeva. Na pristojnih mestih so mu zagotovili vso potrebno državno pomoč. Doslej je muslimanska verska zajednica v hrvaški državi prejela letno 12 milijonov kun, odslej jih bo prejela 13 in pol milijonov. Vsa državna podpora gre za plače uslužbencem, ki jih je okrog 3000. Nadalje bo država podprla dela za popravilo poškodovanih verskih poslopij v vzhodni Bosni ter za zgradbo vakufskega verskega sirišča v Sarajevu.

* **V korist hrvaških ranjenecem** je priredilo hrvaško pevsko in glasbeno društvo »Harambašić« v nedeljo 5. t. m. v zagrebškem parku Maksimiru veliko prireditve. Člani mlađega društva so se izkazali zelo

požrtvovalno s pripravami in s prireditvijo samo, ki je vrgla lep dohodek, da bo moglo obdarovati hrvaške ranjence.

* **Vinogradi obetajo dobro.** V splošnem se hrvaški vinogradniki letos precej pohvalijo z vinogradi. Zlasti zadovoljni so v Hercegovini. V vseh občinah mostarskega okraja so bila zadnji čas predavanja o zatiranju peronosporne spričo štednje z galico. Če ne bo poletnih neviht, bosta žalavka in blatna jesen razveseljevali marsikatega vinskega sladkusa.

Zaupna posvetovalnica

* **Drvar.** Če sem v družbi 2 gospodičen, mi ni jasno, kje je moje mesto. Ali v sredi, ali ob strani? Mnogokrat sem videl, kako se nekateri moški kar vsilijo v sredo. Meni pa se je zgodilo, da so mi znanke očitale nepoznanje olike, ker nisem stopil v sredo. Kaj je torej prav? — Če stopate ob strani dveh gospodičen, kadar jima govorite, ste obrnjeni proti njima, da se ste v njuni sredi, morate eni ali drugi kazati hrbet, če hočete eni ali drugi pogledati v obraz.

* **Izgubljena kri.** Krvavenje iz nosu je navaden pojav, ki tudi nitra, razen v izjemnih primerih, resnejšega pomena. Če se pa večkrat ponavlja, je zelo neprijetno. Ker ste v razvojni dobi, je povsem razumljivo. Pri krvavljenju iz nosa — in pri krvavljenju sploh — je potreben povsem mir. Vedite: tudi če je robec še tako krvav, količina izgubljene krvi je neznatna! Glavo nagnite nazaj in uprite oko v nebo. Če teče kri iz desne nosnice, dvignite desnico in levo, če teče iz leve, če teče iz obeh, pa obe roki. Nato s palcem in kazalcem močno stisnite nosnice ob nosno kost. Na ta način se za prepočena žilica v nosu, odkoder navadno teče kri. Če to ne pomaga, zmočite v ledeno mrzlo vodo kosček vate ali kosček blaga, si zatlačite nos in devajte na tilnik ledene obkladke. Če pa bi vse to ne pomagalo, pokličite takoj zdravnika.

* **Čistilnica.** — 23. V nekem listu sem brala, da se ženske, ki v svojih letih dobe sive lase, nimajo bati raka, in da so ženske varnejše pred strelom kakor moški... Ali je to res ali so nas hoteli malo potegniti. — Najnovejša raziskavanja so baje res ugotovila, da pregledaj osiveli ljudje ne obolijo na raku. Kar pa se strela tiče, je stvar enostavnejša, kakor pa izgleda prvi hip. Na deset ljudi, ki jih zadene strela, je 8 moških in 2 ženski. To pa zato, ker so ženske med neurjem doma.

* **Zakonski jarem.** Zastopam stališče, da bo dota pri moji nevesti igrala postransko vlogo. Gledal bom predvsem nato, da bo poštna in dobrega srca. Ali mi veste povedati od kdaj je dota v navadi? — Že v davni preteklosti so roditelji ponekod dajali hčerkam različna darila, kadar so se imele poročiti. Iz te navade se je razvila dota.

* **1942 — 50.** Imate prav. Zajci se ne smejo prenašati za ušesa, ker jih na ta način lahko težje poškodujemo. Prijeti jih je treba za prednji nogi, tako jim ne bomo napravili škode. Tudi žival čuti bolečino, morda prav kakor človek, ne more pa tega povedati.

* **Razvoj.** Po vašem je napredek tehnike prepočasen? Ali res ne vidite naglega, dejal bi bliskovitega razvoja? Letalstvo, radio, kino, fotografija?

* **Neverni Tomaž.** Toliko se je že govorilo in pisalo, da se dajo napraviti različna hranila v obliki prahu in da imajo isto redilno moč. Meni se zdi kaj takega nemogoče, saj človek ne more živeti, če nima primerne hrane. — In vendar je res. Industrija je izdelala že 140 različnih hranil v prahu. Tak prašek stremete v vrelo vodo in že imate okusno jed. Nemški vojaki na vzhodnem bojišču so lansko zimo pojedli veliko količino jedi v prahu: špinačo, sir, med, paradiznik.

* **Ljubezen.** V primeri s starostjo človeka je poljub zelo mlad. Baje šteje komaj kakih 2000 let. Prej so dajali izraza čustvom na druge načine. Saj pripoveduje Tavčar v svojem »Cvetju v jeseni«, da v njegovih mladih letih v Poljanski dolini niso poznali poljubovanja, le objemali so se. Mnogokje še danes ne poznajo poljubovanja.

* **Zarja — 20. Solze,** zlasti ženske, so že marsikaj dosegle. Pravijo tudi, da solze vsak greh

SPORT

Sedež štev. 2 še ni oddan

Še nekaj o situaciji v prvenstvenem tekmovanju divizije B pred zadnjim terminom

Kakor v diviziji A tako se je primerilo tudi v diviziji B v italijanskem nogometnem prvenstvu, da bo šele za nekaj dni končna nedelja prinesla odgovor na drugo najvažnejšo odločitev v tej konkurenci. Tekmovanje med 18 nogometnimi klubi te divizije se je v zadnji tretjini zaobrnulo tako, da je istoimenska enajstotica iz Baria pridobila toliko prednosti pred vsemi ostalimi partnerji, da je že nekaj tednov veljala za sigurnega zmagovalca v tej skupini. Za sedež št. 2 v tej družbi pa so bila v ožji izbiri tri moštva, ki so se do zadnje nedelje razvrstila tako, da je imela najbolj favorizirana enajstotica Pescara vse možnosti za dokončno zasedbo tega mesta. Ostala dva kandidata, in sicer Vincenza in Padova, nista uživala toliko zaupanja poznavalcev in tako so splošno računali, da bo vprašanje drugega moštva, ki bo prihodnjo sezono lahko igralo v diviziji A, rešeno že minulo nedeljo.

Izidi zadnje nedelje pa so spet enkrat potrdili staro pravilo, da je igra z žogo zelo nezanesljiva za vsakogar, ki se bavi z njo in da so vsi računi o njej na papirju vse prej kakor nesprenljivi. Največji favoriti Pescara je pustila obe točki v Bustu Arsiziu in njenemu vzgladu je sedela — in še z enakim izidom povrh — tudi Padova v Alessandriji ter je samo Vincenza — tudi ta samo z najtesnejšim izidom 1:0 in na domačem terenu — spravila ves izkupicek. Posledica teh nepričakovanih porazov in zmag z enim golom razlike je zdaj ta, da se je vrstni red med omenjenimi tremi kandidati temeljito preobrnil in ima zdaj Vincenza najmočnejši položaj za ohranitev toliko osporjenega drugega mesta v tabeli, medtem ko ji sledita s po eno

točko različne razočarane Pescara in dokončno izločena Padova. Za dokončni odgovor na to ne bosta brez pomena okolščini, da mora Vincenza na gostovanje drugam (v Lodi), medtem ko bo Pescara odločala o svoji usodi na svojem igrišču v tekmi z Alessandrijo.

V številkah je situacija pred zaključkom letošnjega prvenstvenega tekmovanja v diviziji B naslednja:

Bari	33	19	10	4	46	25	48
Vincenza	33	16	13	4	56	18	45
Pescara	33	19	6	8	46	24	44
Padova	33	18	7	8	57	24	43
Brescia	33	16	7	10	57	36	39
Spezia	33	15	6	12	60	39	36
Pisa	33	15	6	12	47	52	36
Novara	33	13	8	12	40	36	34
Udinese	33	14	6	13	42	42	34
Alessandria	33	14	6	13	38	45	34
Pro Patria	33	12	8	13	48	35	32
Fanfula	33	12	6	15	41	43	30
Siena	33	11	7	15	34	41	29
Savona	33	11	6	16	41	43	28
Fiumana	33	9	6	16	50	58	24
Reggiana	33	7	10	16	24	58	24
Prato	33	7	9	17	30	65	23
Lucchese	33	4	3	26	24	97	11

Tretja kvalifikacijska tekma med 7 kandidati iz divizije C, od katerih bodo štirje na jesen napredovali v divizijo B, je bila odigrana v Palermu, kjer je domača enajstotica Palermo Juventus zmagala nad enajstotico Anconitane z 1:0. Tako so torej v prvih treh tekmah zmagala moštva Mater iz Rima ter enajstotici iz Cunea in Palerma, prva vsekakor zelo visoko v škodo naše sosedo Pro Gorizie.

Med Korošci

Koroški sportniki so imeli v nedeljo dva pomembnejša nastopa, in sicer atleti za prvenstveno tekmovanje v Celovcu, plavalci pa preskušnje enake vrednosti v Hallu na Tirolskem.

Dvodnevna atletska prireditev v Celovcu je imela zelo številno udeležbo, in čeprav, kakor pravijo poročila, Jeseničani in Kranjčani zaradi tehničnih zaprek, ki so se pojavile v zadnjem hipu, niso mogli priti na start, je bil tudi odziv iz Gorenjske prav zadovoljiv. Izmed številnih podrobnih rezultatov, ki so s tehnične strani čisto dobri, beležimo v naslednjem nekateri neobičajne, ki so jih dosegli dozdaj neznani gorenjski sportniki. Tako je med drugimi zabeležen na tretjem mestu v teku na 5000 m neki Elle z Bleda s časom 17:20, še bolj vidno pa bi bilo omeniti zmagovalca v skoku ob palici Stefana Ermana iz St. Vidja s 3:12 m. V okrožnih prvenstvenih nastopih je med ostalimi zasedel prvo mesto v teku na 800 m neki Baierle iz škoške Loke s časom 2:06.5, na tretje pa je prišel Kamničan Terpinč v času 2:12.5. Kamnik se je dalje postavil v teku na 10 km, kjer je brez težav zmagal večkratni bivši jugoslovanski prvak Bručan v 34:54, drugi za njim pa je bil že prej omenjeni Elle z Bleda v 36:26.6. Tudi v skoku v višino so imeli Gorenjci na prvih mestih svojega zastopnika, in sicer kot tretjeplasiranega že omenjenega Stefana Ermana iz St. Vidja z 1.60 m.

Na plavalni prireditvi v Hallu, kjer so največ uspehov pozele člani KACA iz Celovca, so zelo pogrešali Kamničana Cerarja, odličnega prsnega plavalca, ki se zaradi zaključnih izpitov na visoki šoli na Dunaju ni mogel udeležiti prireditve. Miting so obiskali tudi številni predstavniki oblasti, posebej pa ga je prišel počastiti tudi državni športni vodja von Tschammer und Osten, ki je slučajno one dni bival v Inostu. Med posamezniki je bil najbolj uspešen KAC-ov plavec Rauber, ki je zmagal na vseh treh razpisanih progah v prostem plavanju, in sicer na 100 m v 1:04.9, na 200 m v 2:26.1 in na 400 m v 5:24.7. Stafeta na 4x200 m prosto je dobila četvorica plavalcev iz dunajskega Ewaska v času 10:55.9. V KAC-ovi stafeti, ki je zasedla naslednje mesto, je plaval tudi prej omenjeni Rauber, ki je to pot na svoji progi prišel celo na 2:21.5, žal pa to ni pomagalo, ker je odrekel eden drugih plavalcev.

Med Štajerci

V Mariboru sta zadnja sobota in nedelja minili v znamenju dveh zanimivih nogometnih prireditev, ki sta pritegnili vsaka zase po 1000 gledalcev.

NIVA IN MIKI

Kekju in njegova afriška pometasla sodrga so se bili spustili kakor oblak, glasno prhutaje s krili in kljuvaje drug drugega, in so zdaj trkali Aktivno meso kakor topla pobesnelcev. Drug oblak je plaval v zraku; grmovje na okrog se je šibilo pod njihovo težo, in svetlo črno perje se jim je lesketalo na soncu, kakor bi bili priletni naravnost iz kotlarjeve kopeli.

Niva je bil ves zmeden. Bal se jih ni: že nekajkrat je bil podil te kričave razbojnice, a nikoli jih ni bil videl toliko na mah. Mrhovine ni bilo več različiti, toliko jih je sedelo na nji. Še zemlja vse na okrog je bila črna od njih. Pokazal je zobe in planil s skalovja, kakor je bil storil že vsaj desetkrat. Vzdiglo se je glušeče prhutanje. Zrak je potemnel od njih, in krakanje, ki so ga zagnali, se je razlegalo miljo daleč. Toda Kekju in njegovim močnim rod tokrat niso odleteli v gozd. Število jim je dajalo pogum; nažrli so se bili Ahtikovega mesa, duh po mrhovini, ki jim je segal v nosnice, jih je dražil in podžigal njihovo lakomnost. Nad medvedom, za njim in okrog njega so letali in krožili ter ga zmerjali s svojim hrupnim vpitjem, najbolj drzni pa so se celo zganjali vanj in s perotmi tolkli po njem.

Grozeči oblak se je mahoma strnil in padel iz višine kakor plaz. Pokril je mrho in pokopal Nivo pod seboj. Ta se je kar dušil pod pernatno množico;

jel se je boriti, kakor ondan proti sovama. Dvajsetorica črnih kljunov ga je kakor s kleščami ščipala za kožuh in dlako, drugi so ga kljuvali v oči; mislil je, da mu bodo izruvali uhlje, konec smrčka mu je v trenutku polila kri. Zasopel, toliko da ne sleg, omočen, okavsan po vsem telesu, je Niva pozabil Amtika in vsakršno drugo železo razen te, da bi prišel na odprt prostor, kjer bi se mogel spustiti v dir. V skrajnem naporu je zbral vse moči, vstal na zadnje noge in se zapodil skozi živo gmoto, ki ga je obdajala. Ob tem znamenju njegovega poraza so gostji izmed napadalcev odnehali in se vrnili h gmoti. Ko je prišel Niva na pol poti do gozda, kamor se je bila zatekla Mahigun, so ga bili zapustili že vsi razen enega. Ta je bil nemara sam Kekju. Kakor prmož ga je bil zgrabil za rep in z besno odločnostjo obvisel na njem, naj ga je med tekom še tako metalo sem ter tja. Držal je in ni izpustil, dokler ni bila žrtev dovolj daleč od kraja spopada. Tedaj se je okorno vzdignil in zletel nazaj k tovarišem. Če je bil Niva kdaj čutil potrebo po Mikiju, jo je čutil ta mah. Njegov pogled na svet je bil spet v stanju popolnega prevrata. Okljuvan je bil na več ko dvajset krajih. Podplati so ga boleli, da je komaj hodil. Skoraj pol ure je ležal skrit pod nekim grmom, si lizal rane in vihal nos, češ, kdaj bo zadišalo po Mikiju.

Nato se je spustil z brega proti potoku in pretekel vso svojo običajno pot. Toda iskanje je bilo zaman: tovariša ni bilo nikjer.

Zakrutil je, zavilil in še enkrat vzdignil nos, da bi vsaj v zraku ujel sled po njem. Stekel je ob po-

20.5, na 1 miljo Mitchell 4:12.2, na 2 milji Mitchell 9:02.5, na 440 yardov Short 47.2, na 120 yardov z zaprekami Gilson 14.6, v skoku v višino Morcom 1.94 m, in v kroglu Blozis 16.76 m, v disku Blozis 48.87 m. Pravijo pa, da sta Blozis in Morcom v disku in v višini dosegla že znamki 50.11 m oziroma 1.96 m, pa nista bili priznani.

Radio Ljubljana

ČETRTEK, 9. JULIJA 1942/XX

7.30 Poročila v slovenščini. 7.45 — Lahka glasba. — V odmoru (8.00): Napoved časa. — 8.15 Poročila v italijanski. — 12.20 Pesmi in melodije. — 12.40 Koncert čeliste Cende šedibauerja (pri klavirju Marrijan Lipovšek). — 13: Napoved časa. — Poročila v italijanski. — 13.15: Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. — 13.17 Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec, sodeluje violinist Albert Dermelj. — 14: Poročila v italijanski. — 14.15: Izmenljani koncert z Nemčijo. — 14.45: Poročila v slovenščini. — 17.15: Koncert sopranistke Marije Petrič. — 17.35 Pesmi in melodije. — 19.30: Poročila v slovenščini. — 19.45: Pisana glasba. — 20: Napoved časa. — Poročila v italijanski. — 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. — 20.30: Vojaške pesmi. — 20.45: Orkester Cetra vodi dirigent Farizza. — 21.25: Predavanje v slovenščini. — 21.35: Operetno glasbo vodi dirigent Petralia. — 22.20: Trči Emona. — 22.45: Poročila v italijanski.

Naše gledališče

Drama

Četrtek, 9. julija: ob 17.30: Kralj na Betajnovi. Red Četrtek.
Petek, 10. julija: ob 15: Vdova Rošlinka. Izven. Zelo znižane cene od 10 lir navzdol.
Sobota, 11. ob 17.30: Poročno darilo. Red A.
Nedelja, 12. ob 17.30: Kralj na Betajnovi. Izven. Znižane cene od 12 lir navzdol.
Ponedeljek, 13.: zaprt.

Opera

Četrtek, 9. ob 17.: Krišpin in njegova botra. Red B.
Petek, 10.: zaprt.
Sobota, 11. ob 17.: La Boheme. Izven. Znižane cene od 15 lir navzdol.
Nedelja, 12. ob 15.: Krišpin in njegova botra. Izven. Cene od 20 lir navzdol.
Ponedeljek, 13.: zaprt.

V šoli

Gospod katehet je pripovedoval:
»Oče zgubljenega sina je padel na obraz in jokaj. Kaj mislite, otroci, zakaj je jokaj?
Moik v razredu. Zdjaci se je oglašil Tonček, ves vesel, da jo je pogodil:
»Prosim, gospod katehet, ali bi vi ne jokali, ako bi padli z obrazom na tla?

Mali oglasi

Kupim

Heseda I. — 60, taksa — 60, za daniye naslova ali za štiro I. 3.—.

Briv. pomočnika

sprejem. Spindler, Janševa ulica 2. 9093-1

Frizersko

s popolnim anjanjem sprejem. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Vestna«. 9102-1

Uradnico

tudi zacetno, sprejmemo tako. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Curriculum vitae«. 9107-1

Cementiste

dobro izvezbane, kakor tudi brusce umetnega kamna, sprejme »Alpekor«, Ljubljana. 9108-1

Fotopomočnika (-co)

in valjeno sprejme. Fototehnika, Tyrseva 15. 9113-1

Služkinjo

ki zna kuhati, sprejem. Hrana in plača dobra. Nastop takoj. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 9116-1

Postrežnico

iščem za dve do tri ure dnevno. Čas in plača po dogovoru. Po želji tudi sobico. Koblerjeva ulica št. 15. 9119-1

Trg. pomočnico

Spec. in delikatesne stroške z znanjem italijanske in nemškega jezika, sprejem. takoj. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Nastopim takoj«. 9118-1

Kontoristka

zmožna slovenskega, italijanskega in nemškega jezika, strojeplaja in knjigovodstva, išče službe. Cenj. ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Samostojna«. 9082-2

Prodaj

železno poslagajno »National«, Drogerija Emona, Iv. Kanc. Nebotičnik. 9060-6

3 pare otroških

čevljev za deklico 5 let. se dobro ohranjenih, 12.5, prodam. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 9051-6

Otroški voziček

globok, dobro ohranjen, prodam. Bezenškova ulica 27, Zelena jama. 9000-6

Naprodaj:

divan, zložljive postelje, kuhinjske kredence, omare za obleke, mize, plinski štedilniki, gramofoni, kitare, violine, harmonike, otroški vozički pri »Prometu«, nasprotni križanske cerkve, telefon 9086-6

Naprodaj:

gramofon s ploščami za 400 lir, stara harmonika 350 lir, šivalni stroj, pogreznjiv, bosanska preproga 3x2, sobna in kuhinjska oprava, španska stena, mize, štokrile in drugo v trgovini Ogled. Mestni trg 3. 9092-6

Več starih oken

ev. za seno, prodam. — Idrijska 19. 9095-6

Otroški voziček

globok, za dvojčke, dobro ohranjen, prodam. Mahničeva ul. 34. 9096-6

V Frigidairu

oddam še nekaj separiranih, zaprtih prostorov. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Napoleonov trg«. 9106-6

Večjo količino

eternih cvet in kolen (novih) proda Rupena Lutz, Ljubljana VII., Bejljska ul. 4. 9109-6

Kupim

Heseda I. — 30, taksa — 60, za daniye naslova ali za štiro I. 2.—.

Stoječo Wertheim

blagajno kupim. Drogerija Ivan Kanc. Nebotičnik. 9080-7

Poljsko seno

dobro, kupim. Tudi za menjam za gnoj ali kolene šipe. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 9104-7

Stelažo

za galanterijsko blago kupi Fototehnika, Tyrseva 15. 9114-7

Kolesa

Heseda I. — 60, taksa — 60, za daniye naslova ali za štiro I. 3.—.

Dovoljenje

za tričiklje lahko dobite, zato si takoj nabavite tričiklje prvovrstnega izdelka po skoraj polovičnih cenah ob priliki razprodaje zaloge v Generator delavnici, Tyrseva 13 (Figovec, levo dvorišče), tel. 29-27. 9110-11

Pohištvo

Heseda I. — 60, taksa — 60, za daniye naslova ali za štiro I. 3.—.

Kupimo

različno pohištvo. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 9112-12

Posest

Heseda I. — 60, taksa — 60, za daniye naslova ali za štiro I. 3.—.

Ugodno prodam

manjšo parcelo in pol parcele na Mirju. Informacije telefon 20-37. 9087-20

Prodaj hišo

4stanovansko, z večjim sklaščcem, 18x9, v Metelkovi ulici, za ceno 550.000 lir. Informacije: ing. Dvorjak, Pražakova ul. 15-1. 9115-20

Stanovanje

oddaj. Heseda I. — 60, taksa — 60, za daniye naslova ali za štiro I. 3.—.

Malo komfortno

stanovanje, kompletno opremljeno, v centru, oddam tistemu, ki odkupi pohištvo. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Potrebno 18.000 hr«. 9111-21

Stanovanja

Heseda I. — 60, taksa — 60, za daniye naslova ali za štiro I. 3.—.

Stanovanje

enosobno, z obdelanim vrtom, zamenjam z dvosobnim za avgust. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 9097-21a

Enosob. stanovanje

z vrtom išče upokojenec brez družine takoj ali pozneje. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Periferija«. 9098-21a

Dvosob. stanovanje

v centru ali blizu centra, s kopalnico, išče mlad zakonik par brez otrok za 1. avgust ali kasneje. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Dobro plačnik«. 9101-21a

Sobo oddaj

Heseda I. — 60, taksa — 60, za daniye naslova ali za štiro I. 3.—.

Sobo

s posebnim vzhodom, čisto, sončno, s tremi posteljami, z event. uporabo kuhinje, oddam solidni stranki na Vodnikovci cesti 163, I. nadstropje. 9099-23

Sostanovalko

v lepo stanovanje v centru vzamem takoj. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 9100-23

Opremljeno sobo

s posebnim vzhodom, oddam takoj. Kolodvorska ul. 11, Lorbek. 9105-23

ACQUISTO

FAESITE — MASONITE — INSULITE e qualsiasi materiale isolante similare. — Cam-pionare. — Vzorci poslati: MIRABELLI - V. Caravita 15 - NAPOLI

KUPIM

in kateribodbi sličen izolacijski material. — Vzorci poslati: MIRABELLI - V. Caravita 15 - NAPOLI

Sobe išče

Heseda I. — 60, taksa — 60, za daniye naslova ali za štiro I. 3.—.

Zakonski par

išče opremljeno sobo s soprobaro kopalnice blizu centra ali v vili tik tramvaja. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Boljša soba«. 9091-23a

Uradnica

išče opremljeno sobo s pečko in kopalnico, po možnosti s kuhinjo, v bližini tramvajske proge I. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Uradnik«. 9095-23a

Sobo

prazno ali opremljeno, s posebnim vzhodom, v centru, event. s hrano, išče boljši stalni gospod. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Uradnik«. 9094-27

Živali

Heseda I. — 60, taksa — 60, za daniye naslova ali za štiro I. 3.—.

Ušla je papiga

(modra) v bližini nove cerkve v Šiški. Vrnitev proti nagradi v pisarno Daj-dam. 9084-27

Informacije

Podpisana Marija Eisenzopf iz Planine pri Rakcu izjavljam, da nisem plačnica za dolgoročne svoje izdatke Marije Eisenzopf, katere je ali jih še bo napravila. — Marija Eisenzopf. 9089-31

Umrl nam je naš srčnoljubljeni soprog, dobri oče, brat in svak, gospod

TURNŠEK ŠTEFAN

trgovec

dne 7. t. m., po kratki in težki bolezni, previden s tolažili sv. vere.

Na zadnji poti bomo spremili blagega pokojnika v četrtek, dne 9. t. m. ob ½ 4. uri popoldne z žal — kapele sv. Jožefa — na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 8. julija 1942.

ZALUJOČI OSTALI

ZAHVALA

Za vse izraze sočutja, ki smo jih prejeli ob izgubi našega nepozabnega očeta in strica, gospoda

IGNACIJA RUSA

sreskega tajnika v pokouju

izrekamo tem potom najiskrenejšo zahvalo. Posebno zahvalo izrekamo vsem, ki ste ga v tako lepem številu spremlili na njegov zadnji dom in g. dr. Brandstätterja za vso požrtvovalno skrb v njegovi težki bolezni. Vsem in vsakemu, ki na kakršenkoli način počastil njegov spomin, naša najiskrenejša zahvala.

Sv. maša zadušnica se bo darovala v petek, dne 10. julija 1942 ob 7. uri v cerkvi Marijinega Oznanjenja v Ljubljani.

Ljubljana, dne 8. julija 1942.

ZALUJOČI OSTALI

JOSIPINA STRNAD

po dolgi mučni bolezni v 45. letu starosti.

Pogreb blage pokojnice bo v četrtek